

[Chr. Madsen.]

og statens, kommunernes og arbejdsgivernes tilskud til kasserne/kassen forøges.

Med disse ord skal jeg anbefale lovforslaget til en velvillig og hurtig behandling i folketinget.

Den eneste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1966 til 31. marts 1967.

(Lovforslaget (nr. 63) findes i tillæg D. sp. 1, fremsættelsen i tidenden sp. 1688).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Peter Jørgensen: Da mit partis ordfører desværre ikke kan være til stede i dag på grund af sygdom, skal jeg på mit partis vegne gøre nogle bemærkninger til det foreliggende finanslovsforslag.

Med opstillingen af den nye form for finanslov, den såkaldte rammebevillingsordning, har man fra regeringens side forsøgt at gennemføre den planlægning af de offentlige udgifter, som der har været udtalt ønske om fra mange sider. Den vigtigste fordel ved rammebevillingsordningen er naturligvis, at den udvidede dispositionsudgang skulle betyde, at det i langt ringere omfang vil blive nødvendigt at få reguleret bevillingsordningerne ved ændringsforslag til finanslovsforslaget eller ved tillægsbevilling.

Man må også betragte regeringens invitation til det private erhvervsliv om et samarbejde med hensyn til at vurdere effektiviteten af det offentlige investeringsprogram som et led i denne planlægning.

Gennem disse bestræbelser er der håb om en mere balanceret økonomisk udvikling i de kommende år for den offentlige sektor. Den offentlige sektor består imidlertid også af kommunerne, og for at den samlede planlægning skal blive mere effektiv, er det naturligvis nødvendigt, at kommunerne inddrages i dette arbejde, og her er det selvfølgelig helt afgørende, at man får større kommuner, således at det overhovedet bliver teknisk muligt at foretage en planlægning.

En balanceret økonomisk udvikling i samfundet er imidlertid ikke alene afhængig af hensigtsmæssig offentlig planlægning. Selv om det offentlige ved hjælp af finanspolitikken har visse muligheder for at sikre en forholdsvis jævn udvikling i det private erhvervslivs forbrug og i investeringerne, viser udviklingen i de seneste år, at de finanspolitiske midler, vi har, ikke virker tilstrækkeligt hurtigt og tilstrækkeligt effektivt.

Som bekendt har det økonomiske råd og andre økonomiske eksperter anset svingningerne i investeringsomfanget i den private sektor for at være en af hovedårsagerne til den økonomiske uligevægt her i landet. Men hvordan skal man sikre en jævnere økonomisk udvikling, uden at man foretager direkte indgreb i det private erhvervslivs dispositioner, hvilket vi ikke ønsker fra vor side?

Afgørende i den forbindelse er, hvorledes skattesystemet er indrettet. Man må have skatteformer, som tilstrækkeligt hurtigt og tilstrækkeligt smidigt tager hensyn til ændringer i forbruget og ændringer i indtægterne, hvorved også investeringerne får et meget jævnt forløb.

Fra socialdemokratisk side har vi tidligere peget på, at kildeskat vil have en gavnlig konjunkturpolitisk virkning, idet den flytter beskatningen frem til erhvervelsestidspunktet og på denne måde tager toppen af forbrugsstigningen. En generel omsætningsafgift — hvad enten det nu skal være en detailomsætningsafgift eller en merværdiafgift — har ligeledes gunstige konjunkturpolitiske virkninger.

Den gældende indkomstbeskatning har navnlig takket være de mange fradrag den modsatte virkning; men det er ikke hensigten på nuværende tidspunkt at gå ind i en diskussion om alle de skatteproblemer, som må løses i en samlet skattereform. Tiden er vel nu endelig moden til en sådan reform. Jeg ønsker blot at pege på, at skal man have en stabil økonomisk udvikling i samfundet, er det nødvendigt, at staten foretager sin planlægning. Denne planlægning foreligger nu. For det private erhvervsliv skal planlægning — hvis man tør bruge det ord — foretages gennem en hensigtsmæssig beskatning, og en sådan hensigtsmæssig beskatning må vi se at få

[Peter Jørgensen.]

gennemført i nær fremtid. Finansministeren har ved fremsættelsen af det nye skatte-lovskompleks givet os løfter om ikke at indføre nye skatter inden 1. april 1967, og jeg synes, det er rimeligt, at vi bruger den tilmålte tid til en løsning af disse problemer — jeg tænker dog i denne forbindelse ikke på den såkaldte afgiftsbuket, der er forelagt folketinget.

Blandt de ting, vi også må se på i den forbindelse, er den henvendelse som administrationsrådet har sendt til regeringen, og hvori man gør opmærksom på, at en række af de tilskud, skatter og afgifter, indviklede refusionsordninger, undtagelsesbestemmelser m. v., som vi indfører, ikke står i et rimeligt forhold til det, det er hensigten at opnå, og at de medfører et urimeligt administrationsbesvær. Efter min mening er det en vigtig opgave, at man snarest går i gang med at gennemgå alle love og bestemmelser af denne karakter med henblik på at finde frem til den mest hensigtsmæssige administration. Fra socialdemokratiets side er vi interesserede i at få et administrationsapparat, der fungerer effektivt og billigt.

Når vi nu igen skal have en diskussion om betimeligheden af, at de offentlige udgifter stiger mere end de private, ville det være opløftende, om denne diskussion kunne drejes ind på spørgsmålet om det samfund, vi ønsker i fremtiden, og på hvilken måde vi ønsker at nå til dette samfund, således at diskussionen ikke som så ofte før ender i almindelig sur skatteborgerargumentation.

En ting, som karakteriserer udviklingen, er samfundets forvandling mod det mere serviceprægede. Man har tal, som viser, at omkring 70 pct. af USAs befolkning befinder sig i servicefagene og kun ca. 30 pct. i de såkaldte produktive erhverv. Det er en udvikling, som også vil kendetegne det danske samfund fremover. En lang række af de tjenesteydelser, befolkningen vil modtage i et sådant samfund, ydes bedst og billigst på kollektiv basis, og det er en af grundene til, at den andel, der går gennem det offentlige kanaler, absolut vil blive større.

En anden grund til denne udvikling kan man finde i en undersøgelse, der er foretaget af OECD. I denne undersøgelse har man prøvet at finde ud af, hvilke faktorer der

har betydning for produktionens udvikling. Man kommer i denne undersøgelse til, at kapitalinvesteringer og arbejdskraften kun yder et bidrag på 1-2 pct. af en økonomisk vækst i samfundet på ca. 5 pct., medens de øvrige 3-4 pct.s produktionsstigning skyldes uddannelse, forskning, strukturtilpasning, tekniske fremskridt o. s. v. Erkendelsen heraf har også herhjemme ført til, at vi forsøger at opbygge et tidssvarende undervisningssystem og samtidig har givet øget støtte til forskningen. Det står vel også klart for enhver, at en meget væsentlig del af disse opgaver bedst og billigst løses af det offentlige. Selv om der bag øgede investeringer i uddannelse ligger klare produktive synspunkter, må dette synspunkt dog ikke alene præge vore overvejelser med hensyn til investeringerne i uddannelsen. En øget uddannelse repræsenterer i sig selv en værdi og en målsætning for det moderne menneskes udvikling og tilpasning til fremtidens samfund.

Nu er der jo også udgifter på statsbudgettet, som mindre har relation til fremtiden, og som repræsenterer de mere aktuelle behov. Ændringen fra bondesamfund til industrisamfund på så kort et åremål kræver meget betydelige engangsinvesteringer. Tilvæksten til byerne vil naturligvis ikke fortsætte i samme tempo som hidtil, og der vil ikke være behov for at skaffe nye arbejdspladser i de kommende år i samme tempo som i de nærmest forgående år. Støtten til landbruget er blevet en tung belastning på statsbudgettet, men vil naturligvis også have midlertidighedens præg. Endelig må man jo ønske, at den internationale udvikling går i en sådan retning, at forsvarsudgifterne kan nedsættes.

Der er alt i alt tilstrækkelig gode grunde til, at det offentlige udgifter stiger i det omfang, som vi har set det i de seneste år. Oppositionen har jo også klart forudset dette ved på en række områder at foreslå yderligere udgifter. At man så ikke har villet være med til at finansiere disse udgifter er naturligvis beklageligt.

Et er imidlertid planlægningen på længere sigt og sammenspillet mellem det offentlige og det private i den økonomiske udvikling, et andet er den øjeblikkelige økonomiske situation. Det har ikke været muligt for regeringen i det forløbne år at få lov til

[Peter Jørgensen.]

at gennemføre en tilstrækkelig stram finanspolitik, og som jeg tidligere har nævnt, har vi jo ikke automatisk virkende skatter, som kan klare opgaverne for os. Derfor har Nationalbanken grebet til en meget restriktiv kreditpolitik.

Det har ikke været socialdemokratiets ønske, at kreditpolitikken skulle have en så stærk stilling i forhold til finanspolitikken, som det har været tilfældet, men der har ikke været andre politiske muligheder. Nu er der jo en nøje sammenhæng mellem kredit- og pengepolitik, således som finansministeren har redegjort for, og betingelsen for at lempe kreditpolitikken er at få gennemført en tilstrækkelig finanspolitisk stramning. Det er vel rimeligt at sige, at det er på tide, at denne kreditlempelse sker. Der er kraftige tegn på en nedgang i påbegyndelserne af byggeriet, og man kan risikere en lakune i byggerytmen om nogle måneder, hvis kreditrationeringen ikke lempes. Mulighederne for at lempe kreditpolitikken skulle være lettere som følge af det betydelige valutaoverskud i de seneste måneder. Der er yderligere en række klare tendenser til økonomisk stabilisering. Men som det altid er med økonomien: der er ikke langt over i den modsatte grøft, og vi skulle nødigt komme ud for en nedgang i beskæftigelsen i de kommende måneder.

Med den bedre planlægning af de offentlige udgifter og med udsigt til en skatte-reform, muliggiort bl. a. af de nu forestående afgifter, har regeringen givet et vægtigt bidrag til en langtidsløsning af de økonomiske problemer.

Jeg har ikke i dette indlæg beskæftiget mig med de talstørrelser, som fremgår af finanslovsforslaget. De fremgår jo meget udførligt af ministerens fremsættelsestale. Jeg skal heller ikke komme ind på de enkelte ministeriers budgetter. På torsdag bliver der jo anledning til at føre en debat om socialministeriets budget, som jo er det største, på grundlag af den redegørelse, socialministeren har givet det høje ting.

Jeg vil dog gerne gøre et par betragtninger gældende i anledning af, at vi nu igen ser spareheltene optræde på landets talerstole og med stor patos fortælle befolkningen om den ødsle regering, vi har. Jeg tror, det vil være nyttigt, selv om det er

sagt så tit, at efterlyse, hvor man fra oppositionens side vil sætte ind med besparelser ud over dem, der er gennemført allerede ved selve budgetlægningen. Jeg nævnte før undervisningsministeriet. Kan der spares noget her? Jeg tror det ikke. Alle, der beskæftiger sig med undervisning og forskning, vil tværtimod anse dette budget som meget stramt, og på visse områder vil ministeriet ikke kunne løse opgaverne på forsvarelig vis. Men det skal vi jo nok få at høre fra den samme opposition, som bebrejder os, at vi ikke vil spare i tilstrækkeligt omfang.

Jeg gjorde også en bemærkning om forsvarsministeriet. Har de konservative nogen fornemmelse af, at man i den nuværende internationale situation har nogen mulighed for at gennemføre besparelser her? Hvis det er tilfældet, så vil både regeringen og mit parti gerne vide det. Man kunne jo også spørge, om det var Grønlandsministeriets budget, der skulle holde for. Jeg kan i hvert fald for mit eget vedkommende sige, at den udsendelse, vi så i fjernsynet i søndags, gjorde et stærkt indtryk på mig og formodentlig også har gjort det på det ærede medlem hr. Poul Møller, som forleden dag var inde på dette spørgsmål, og sikkert også på mange, mange andre. Den appellerede i første række til en større indsats, navnlig på de sociale områder.

Jeg kan også nævne drifts- og anlægsudgifterne, der jo er det ømfindtlige punkt. Jeg tror ikke, der kan skæres mere ned her, end sket er, hvis vi da vil opretholde den fulde beskæftigelse. Dette er for socialdemokratiet et mål i sig selv, men er også afgørende for det private erhvervslivs, ja, hele samfundets trivsel.

Jeg har ikke gjort disse bemærkninger ud fra det synspunkt, at vi ikke kan begå fejl. Der vil naturligvis altid forekomme visse fejlinvesteringer i den offentlige sektor. Det kan der så visse også i det private erhvervsliv, der siden 1957 har haft meget gunstige afskrivningsregler, som i sig selv har indebåret mulighed for fejlinvesteringer, men dette er da ikke ensbetydende med, at man ikke skulle have indført dem eller endog afskaffe dem. Det, man må gøre, er naturligvis at rette de fejl, som opstår også på dette område.

Jeg har ikke med mine bemærkninger

[Peter Jørgensen.]

villet antyde, at regeringen og socialdemokratiet ikke ville spare dér, hvor mulighederne er til stede; tværtimod har jeg ønsket at appellere til den ansvarsfølelse, som dette folketing og dets medlemmer må vise over for de opgaver, vi er sat til at varetage. Det ville derfor virke forfriskende, om vi, når denne debat er til ende, kunne enes om at løse de opgaver, som det høje ting erkender ligger uløste, og som befolkningen kræver, at vi løser. Ingen i eller uden for denne sal kan længere være tjent med en kurs, der kun med nød og næppe kan klare dagen og vejen. Regeringen har lagt sine forslag på bordet, den er villig til forhandlinger og samarbejde; hvis oppositionen for en tid ville lægge sine valgtaktiske overvejelser på hylden, ville det være muligt at nå resultater til gavn for hele den danske befolkning.

Damsgaard: Der er to forhold, der i første række præger finanslovsforslaget for 1966-67. Det første er af teknisk art, idet man fra 1. april 1966 går over til den såkaldte rammebevillingsordning for de enkelte ministeriers paragraffer i lovforslaget, nemlig §§ 8-23, som herefter kun vil blive specificeret i styrelsesområder og ikke som hidtil i de mange enkelte udgiftsposter inden for den enkelte styrelses område.

Det er muligt, at denne nye ordning kan være et skridt på vejen mod en forenkling og forbedring af vort bevillingssystem. Den giver en større smidighed i de daglige dispositioner i styrelserne, men den lægger selvsagt også et større ansvar på de enkelte styrelseschefer. Vi har imidlertid kun grund til at tro, at man i de enkelte styrelser vil formå at leve op til disse krav og dette større ansvar, og så kan denne i sig selv formelle ændring naturligvis bane vejen for en mere rationel administration, selv om den måske kan efterlade nogle kontrolproblemer — dette bliver vel navnlig statsrevisorernes problem. Men vi skal naturligvis ikke tro, at vi hermed er nået særlig langt i rækken af de mange problemer, der knytter sig til den offentlige budgetlægning, og som jeg senere i min tale vil vende tilbage til.

Vi har fået en anden opstillingsform af finanslovsforslaget, men de reelle proble-

mer, med hensyn til hvad der skal hældes i denne form, flytter med. Et rent ydre udtryk herfor finder vi i, at finanslovsforslaget ganske vist er godt 100 spalter kortere, men til gengæld er de anmærkninger, som ledsager det, næsten 300 spalter længere.

Det andet forhold, der præger dette finanslovsforslag, er statsudgifternes stadige og voldsomme vækst. Det foreliggende finanslovsforslag forudsætter statsudgifter i det kommende finansår på 15.700 mill. kr. Det er godt 2.130 mill. kr. eller 15 pct. mere, end man i øjeblikket skønner, at udgifterne vil blive i indeværende finansår. Ser vi det i forhold til det finanslovsforslag, den daværende højtærede finansminister fremsatte sidste år, er der endog tale om en stigning på 3.100 mill. kr. eller 25 pct. Erfaringer for, hvordan det hidtil er gået for denne regering, når den har fremsat et finanslovsforslag, og til finansloven er ført ud i livet, synes jeg gør en sådan sammenligning rimelig. Med denne stigning er statens udgifter femdoblet i løbet af de sidste 12 år, hvor socialdemokratiet har været ledende i regeringen. Den voldsomme stigningstakt i udgifterne burde kunne få selv denne regering til at besinde sig. Der skal et godt bryst til hos de erhverv, der producerer, og som skal bære denne byrde, og det er jo i sidste ende derfra, disse kolossale beløb skal hentes. Staten har kun ét sted at hente sine penge, nemlig hos skatteyderne, og de har igen kun ét sted at hente skattepengene: gennem erhvervslivets produktion, der er ingen genvej. Tager man foderet fra den okse, der skal trække, må det ikke undre nogen, om det efterhånden kan gå ud over dens kræfter.

I forbindelse med førstebehandlingen af regeringens nye afgiftsbuket i fredags havde dette høje ting en drøftelse af den aktuelle økonomiske situation. Derfor skal jeg ikke her fordybe mig i dens enkeltheder, og jeg skal heller ikke komme ind på finanslovsforslagets mange enkelte poster, som vi i de kommende måneder i finansudvalget og i det høje ting vil vende tilbage til. Jeg finder det dog rimeligt at drage nogle hovedpunkter frem ved første behandling af det finanslovsforslag, der rettelig burde sammenfatte de økonomiske sider af statens virke, og hvoraf en sammenhæng i regeringens økonomiske politik jo burde fremgå.

[Damsgaard.]

Jeg vil dog gerne sige, at vi i de senere år ikke er blevet meget forvænt i den retning. Ser vi på de ydre vilkår for dansk økonomi, som de kommer til udtryk bl. a. i vort bytteforhold i udenrigshandelen, så er de fortsat gunstige. Der er fortsat høj aktivitet og stor efterspørgsel i de lande, vi skal handle med.

De vanskeligheder, vi står over for i dansk økonomi, er derfor af indenlandsk tilvirkning, men vi kan i denne forbindelse ikke se bort fra, at de stærke omkostningsstigninger, der har præget dansk økonomi i forhold til andre landes, har gjort dansk afsætning og produktion langt mere sårbar over for blot begrænsede forskydninger i de ydre vilkår. De vanskeligheder, vi står over for, er som sagt af indenlandsk oprindelse, og regeringens politik har et stort ansvar for, at det er gået sådan.

Ved sidste års finanslovdebat opfordrede jeg på venstres vegne regeringen til at føre klar tale, hvad indkomspolitikken angik. Det ønskede regeringen ikke, og i dag står vi med en stigning i pengeindkomsterne, der går langt ud over, hvad produktionen kan give reelt indhold. Pengeindkomsterne er i år øget med 13-14 pct., og man aner næsten triumf, når det fra regeringens side fra tid til anden gøres op, at det gennem højere priser og højere skatter er lykkedes at hindre, at befolkningen fik mere end 3-4 pct. reel forbrugsstigning ud af alle disse penge. Det var så nogenlunde, hvad man på forhånd kunne se, der var til rådighed fra produktionsstigningen, men ved den fremgangsmåde, regeringen valgte, fik vi i tilgift skærpet inflation, højere priser, højere skatter og afgifter, en omkostningsstigning, som ikke fjernes, blot ved at man fjerner noget af den for store efterspørgsel gennem kasseoverskud o. lign. Og vi fik en voldsom kreditstramning, hvis virkninger vil være en alvorlig belastning for beskæftigelsesudviklingen i de kommende måneder.

Ønsker vi, som det danske samfund har udviklet sig, at sikre en sund økonomi og fuld beskæftigelse, så er indkomstudviklingen et nøgleproblem, og vi kommer ikke uden om en indkomspolitik efter de retningslinjer, som venstre og det radikale venstre fremlagde i åbningsdebatten. Den hidtidige fremgangsmåde med straffeekspe-

ditioner, når skaderne først er sket, er ingen god måde.

Lad mig om den kreditstramning, som regeringens politik har gjort nødvendig, sige: den har haft meget alvorlige virkninger på boligbyggeriet og erhvervenes investeringer, den har medført et betydeligt fald i byggeriets igangsættelser i det forløbne efterår. Det var vel også regeringens hensigt, da den satte kreditstramningen i værk; derfor burde denne virkning selvfølgelig ikke nu komme bag på regeringen. Det er nu engang den måde, en voldsom kreditstramning virker på. Det må man vel også gå ud fra at regeringen vidste. Nu taler man om at ombytte en del af kreditstramningen med en yderligere finanspolitisk stramning. Lad mig sige det helt klart, at for venstre er det noget meget afgørende at skabe forudsætningerne for en varig lettelse af kreditstramningen både af hensyn til beskæftigelsen, boligproduktionen og erhvervenes udbygning.

Men der er dog et par forhold, vi må have for øje, hvis vi virkelig ønsker at skabe disse forudsætninger og ikke vil føre økonomisk politik på falske illusioner. Ombytningen af disse to midlers virkning sker ikke fra dag til dag, blot ved at vi beslutter det her i folketinget. Kreditstramning og finanspolitisk stramning er to forskellige måder at begrænse den samlede efterspørgsel på. De er langtfra uafhængige af hverandre, men skal vi sige det enkelt, så retter deres virkninger sig i første række mod to forskellige områder af samfundets økonomi. Kreditrationeringen retter sig i første række mod bygge- og anlægsvirksomheden og mod efterspørgslen efter arbejdskraft inden for dette område, mens den finanspolitiske stramning i første række retter sig mod efterspørgslen efter forbrugsvarer og dermed arbejdskraft til at fremstille forbrugsvarer. I næste omgang kommer videre virkninger til, og jeg skal da ikke nægte, at en forskydning mellem disse to midler på lidt længere sigt kan finde sted og kan være ønskelig. Jeg vil gerne understrege, at forudsætningerne må absolut være til stede, inden man går i gang med denne ombytning og nedsættelse af kreditstramningen.

Men når man af den højtærede finansministers fremstilling kan få det indtryk, at det er en ombytning, der kan få afgø-

[Damsgaard.]

rende indflydelse på mulighederne for en eventuel lempelse af kreditstramningen her ved nytårstid og dermed på mulighederne for at undgå arbejdsløshed på bygge- og anlægsområderne i de kommende vinter- og forårsmåneder, er der efter min mening grund til at advare. Snarere kan en sådan forceret ombytning føre til, at vi øger risikoen for arbejdsløshed både på bygge- og anlægsområdet og i forbrugsproduktionen. Også fordi der jo er en vis rytme i byggeriet, og de huse, som kreditstramningen hindrede blev sat i gang i efteråret, kan man jo ikke pludselig bygge videre på i foråret.

Vanskelighederne for en sådan ombytning er også blevet større end nødvendigt, fordi regeringen ikke i tide har gjort den større indsats for at øge bevægeligheden på arbejdsmarkedet, som venstre gentagne gange har opfordret den til. Vi må jo huske på, at flytter vi pengene, flytter vi efterspørgslen fra et område til et andet, og så er det normalt afgørende for udfaldet, at produktionen og arbejdskraften har mulighed for at følge med.

Det samme synspunkt fører mig over på et væsentligt punkt i finanslovsforslaget. Det viser som nævnt en meget kraftig samlet udgiftsstigning, men bemærkelsesværdigt er det, at stigningen i anlægsbudgettet er særlig kraftig. Ser vi på de samlede anlægsbevillinger, er der tale om en stigning på en ca. 20 pct., hvortil vel også kommer den del af reserverne til imødegåelse af prisstigninger, som disse poster må forventes at lægge beslag på. Der er intet nyt i, at stigningen i bevillinger er særlig stærk på dette område. Det har den været år efter år, og det er vel et udtryk for, at man i alle partier ønsker, at disse investeringsopgaver løses så langt som muligt. Venstre — og jeg har indtryk af, at alle partier i det høje ting — ønsker, at vi bygger alle de hospitaler, plejehjem, skoler o. s. v., som vi har praktisk mulighed for at gennemføre, så længe vi på disse områder har en så alvorlig mangel, som vi har. Men heller ikke på

dette område kan vi bygge en politik på illusioner. Vi er måske her i folketinget og i finansudvalget på dette område og med hensyn til finanslovens andre poster alt for ofte tilbøjelige til kun at tænke i bevillinger, hvor det i virkeligheden er arbejdskraft, det gælder. Der bliver ikke bygget flere huse, selv om vi vil bevilge pengene, hvis der ikke er den fornødne arbejdskraft til rådighed. Det, der gennemføres, bliver bare så meget dyrere. Ser man på det seneste statsregnskab, får man jo et stærkt indtryk af, at det ikke er mangel på bevillinger, der har sat grænsen for, hvilke opgaver der er blevet løst. Opgaver, som regeringen her i folketinget har lagt stor vægt på blev taget op, og som også et enigt folketing har besluttet skulle løses og har bevilget pengene til, har regeringen bagefter administrativt skåret væk gennem anlægsstop, sommerstop og lignende. Når finansåret sluttede, var bevillingerne ubenyttede og opgaverne uløste, men det var ikke ensbetydende med, at pengene var sparet, for disse uudnyttede bevillinger havde jo hele tiden ligget bag ved og presset på, så det, der blev gennemført, blev dyrere, og meget af det, der blev sat i gang, blev bremset halvvejs med fordyrende afbrydelser og forsinkelser til følge, fordi man har forsøgt at gabe over mere på én gang, end man kunne magte.

Jeg tror, regeringen må indse, at finansloven ikke er et udstillingsvindue, der skal pyntes op til jul, men hvorfra man så blot bagefter administrativt fjerner pynten. Alt dette har skadet løsningen af opgaverne og har gjort det dyrere. Derfor lægger venstre afgørende vægt på, at den offentlige budgetlægning forbedres. Dels må budgetlægningen række ud over det enkelte finansår, fordi de enkelte beslutninger har virkninger, der rækker ud over finansåret, dels må den hidtidige budgetlægning suppleres med det, vi har kaldt en fysisk planlægning. Vi må simpelt hen vide, hvor megen arbejdskraft og andre produktionsfaktorer gennemførelsen af de forskellige budgetposter lægger beslag på, og hvor megen arbejdskraft der overhovedet

[Damsgaard.]

er til rådighed, når der også skal tages et rimeligt hensyn til erhvervenes behov, til boligproduktion og andre ting.

Et sådant overblik er nødvendigt, hvis vi skal undgå inflationsvirkninger fra de offentlige budgetter, og vi er jo ikke ukendt med, at de offentlige budgetter afføder og forstærker inflationen. Og det er regeringen, der skal fremlægge disse oversigter, for det er den og kun den, der har mulighed for at gøre det. Det er den, der kan følge de enkelte projekter, det er den, der råder over administrationen og har en så stor medhjælp heri, at den højtærede finansminister forleden dag måtte søge en bevilling blot for at få den talt op. Det siger måske et og andet om, hvor lidt overblik regeringen i virkeligheden har over, hvad der faktisk sker bag de mange bevillinger og de mange finanslovs-arter.

En mere omhyggelig og realistisk budgetlægning må også omfatte et andet forhold, hvor også kun regeringen, fordi den sidder på administrationen, kan sikre de nødvendige oplysninger. Det gælder fordelingen af statens indtægter og udgifter over året, der igen hænger sammen med risikoen for vigen- de beskæftigelse i de kommende måneder og eventuelle tendenser til tilbagevendende over- efterspørgsel senere i det kommende år. Der har i de senere år været talt meget om behovet for kasseoverskud og om virkningerne heraf; men sandheden er jo, at vi trods kasseoverskud for finansårene som helhed har haft et mindre kasseoverskud eller endog — i år og efter finanslovsforslaget også i de kommende år — må vente et kasseunderskud i sommerhalvåret, hvor behovet for stramning almindeligvis er størst, og et så meget større kasseoverskud i vinterhalvåret, hvor behovet for stramning normalt er mindst. Det har intet med en sund og stabiliserende politik at gøre, men kan tværtimod unødvendigt uddybe de sæsonsvingninger, vi har i forvejen. Nu ved jeg selvfølgelig godt, at tilfældige uregel- mæssigheder i statens ind- og udbetalinger har betydet noget for tallene, og at det tids- punkt, da borgerne betaler f. eks. en afgift, og det tidspunkt, da den afregnes til stats- kassen ikke er det samme. Men selv når vi tager hensyn hertil, bliver der en stærk tendens tilbage i den retning, jeg har nævnt,

og vi kommer næppe uden om, at der er en sammenhæng mellem størrelsen af den nødvendige efterspørgselsopsugning og det forhold, om den sker på det tidspunkt, da der er brug for den.

Det er disse forhold: bevillinger, der ikke har været reel mulighed for at føre ud i livet, og som derfor henstår uudnyttede, og den dårlige fordeling af statens indtægter og udgifter over finansåret; vi må bebrejde regeringen. Det har været med til at puste de offentlige budgetter op, uden at befolk- ningen reelt har fået flere eller bedre goder til gengæld. Ingen er blevet stillet bedre derved, tværtimod. Det har været med- virkende til, at der fra de oppustede stats- budgetter udgår et inflationspres, som i næste omgang puster statsbudgettet yder- ligere op, hvad enten det nu kommer til udtryk i behovet for at fratage befolkningen indkomst og købekraft eller i, at også pri- serne for det, staten gør, skrues op og gør stigende skatter nødvendige. Borgerne har efterhånden det indtryk, at den nuværende regering er i stand til på stående fod, når som helst og hvor som helst, at gøre en lille milliard i ekstra skatter og afgifter nødven- dig, uden at folk får noget som helst til gen- gæld, og uden at det giver nogen troen på, at denne gang skal være den sidste, og at det denne gang nok skal nytte.

Der stilles i disse år store krav også til det offentlige, og skal de byrder, som uund- gæeligt følger heraf, ikke blive urimeligt tyngende, er det helt afgørende, at de kan bæres af en voksende produktion og en voksende almindelig velstand. Det når vi kun, hvis vi stadig sikrer, at det kan betale sig at arbejde og spare op i vort samfund. Hvis vi ikke for alvor tager fat på at bremse inflationen, men udviklingen fortsat skal give dem ret, der siger: „Hellere bruge pengene i dag, for i morgen er de mindre værd“, så vil det stå ilde til med opsparingen i vort land og dermed for mulighederne for fortsat fremgang. Derfor har vi et ansvar for, at de penge, som drages ind til det offentlige, ikke blot bruges forsvarligt, men forvaltes så godt som overhovedet muligt. Vi må have en omhyggelig prioritering af det offentlige opgaver. Vi må også have et klart overblik over, hvad vi i det enkelte år kan magte af opgaver, så vi undgår at kule hundreder af millioner kroner og mange,

[Damsgaard.]

mange arbejdstimer ned i halvfærdige projekter, som folk alligevel ikke får gavn af i adskillige år.

Vi må også i gang med en virkelig og gennemgribende rationalisering og forenkling af den offentlige administration. Venstre har peget på en række ting, man kunne gøre i denne retning, bl. a. burde folketinget have et særligt organ, der kunne bistå det på disse områder. Om det skulle kaldes en ombudsmand for administrationen, for rationalisering eller noget tredje ved jeg ikke, men det ville i hvert fald hjælpe til at løse disse opgaver, og der er ikke mangel på opgaver.

Mange andre ting kunne drages frem. Ting, som hver for sig ville være forbedringer, og som for nogles vedkommende også ville være det isoleret. Når det gælder de væsentlige led i den økonomiske politik, er det imidlertid efter venstres opfattelse helt nødvendigt, at de ses i sammenhæng, hvis en sanering virkelig skal kunne lykkes. Vi har i de senere år set alt for mange løsevne brudstykker, alt for mange buketter. Forleden kom regeringen med den fjerde inden for blot et enkelt år, og vi har set, at sådanne buketter har en tendens til at dukke op tiere og tiere under denne regering, uden at regeringen for alvor har formået at rette skævhederne i vor økonomi op. Der er brug for en samlet og realistisk vurdering af vort lands økonomiske situation, og vi må sætte ind på flere felter, hvis den skal rettes op. Nogle områder har jeg nævnt. Jeg kunne føje til: en afklaring af principperne i en boligløsning, således som det blev forudsat i forliget fra i foråret. Folketinget kan ikke være bekendt, hvis boligproblemet på ny skal fejes ind under gultæppet, selv om der skal være kommunevalg til foråret. At fremme arbejdet for en gennemgribende skattereform er vigtigt. Decentralisering af en række af de afgørelser, som nu er samlet i centraladministrationen i København o. s. v., er ligeledes vigtigt. I forbindelse med denne finanslovdebat er det vel — selv om det vel turde være en selvfølge — rigtigt at understrege, at venstre som ansvarligt parti naturligvis vil være med til at skaffe dækning for de statsudgifter, vi finder fornødne, og stemme for dem. Dette er ikke og har ikke været pro-

blemet, men herudover er vi gang på gang blevet præsenteret for en regning for den politik, regeringen har ført, en politik, vi er imod, og hvis følger vi gang på gang har advaret imod.

Også kreditstramingen er en af regeringens regninger for en forkert politik. Det siger imidlertid sig selv, at disse regninger kommer det danske samfund ikke uden om, selv om det var regeringen, der stod for bestillingen. Derfor må en samlet og realistisk vurdering i de kommende måneder vise, hvor store regninger der endnu ligger og venter, og ét krav må vi helt selvfølgelig stille, før vi medvirker ved betalingen. Vi må have sikkerhed for, at det, der sker, ikke blot giver regeringen anledning til nye store og forkerte bestillinger. Vi må have styr på den samlede økonomiske politik.

Med baggrund i den tale, jeg her har holdt, og i den, som det ærede medlem hr. Henry Christensen holdt her i fredags, vil venstres medlemmer såvel i moms- som i finansudvalget medvirke i arbejdet.

Med henblik på den højtærede socialministers redegørelse i tilslutning til finanslovsforslaget vil mine kolleger, de ærede medlemmer hr. Søren Andersen og hr. P. E. Eriksen, senere under debatten fremsætte kommentarer.

Der er dog én ting, jeg gerne vil nævne, nemlig at administrationen af det sociale område synes usædvanlig kostbar. Efter den økonomiske oversigt, vi har modtaget, andrager de årlige lønninger i den sociale administration 497 mill. kr. Jeg vil gerne bede den højtærede socialminister kommentere dette tal.

Thestrup: Det fremsatte forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1966 til 31. marts 1967 er større og mere omfattende end noget tidligere fremsat finanslovsforslag. Det afviger også i formen fra tidligere finanslovsforslag, idet der for driftsbudgettet er anvendt en ny opstilling som følge af overgangen til rammebevillingsforslag. Finansudvalget har givet sin tilslutning hertil, og det skal jeg ikke kritisere, men jeg vil indrømme, at nu, da jeg ser det i praksis, har det givet mig en vis betænkelighed.

Finanslovsforslagene har aldrig været overskuelige eller lette at gå til, men det nu fremsatte er, så vidt jeg ved et flygtigt

[Thestrup.]

gennemsyn har kunnet se — og der er jo her inden første behandling kun tid til et flygtigt gennemsyn — endnu mere uoverskueligt og endnu vanskeligere at finde ud af end noget tidligere finanslovsforslag. Jeg er klar over, at overgangen til rammebevillinger er en nødvendighed, men jeg er heller ikke i tvivl om, at det stiller større krav til arbejdet i finansudvalget end tidligere, først og fremmest ved den gennemgang af forslaget, som nu i de følgende måneder skal finde sted, men også med i finansårets løb at følge udviklingen inden for rammebevillingerne.

En af de største udgifter i forslaget er jo lønudgifterne. I den oversigt fra det økonomiske sekretariat over statsfinanserne, vi fik forleden dag, findes der på pag. 26 en opgørelse over statens lønudgifter fra 1960-61 til og med 1964-65. Her viser det sig, at statens lønudgifter er steget fra 3.137 mill. kr. til 5.362 mill. kr., og dette får mig til at spørge: hvad er de steget til i det foreliggende forslag? Ja, jeg ved jo nok, at jeg kunne have regnet det ud, hvis jeg havde haft den fornødne tid til at uddrage alle de mange konti og lægge dem sammen; men havde det ikke været rimeligt, om finansudvalget nu til sin gennemgang af finansloven fik en egentlig personaleanalyse, der ikke alene viste, hvor mange der er ansat i de forskellige udgiftsområder med inddeling i tjenestemænd, overenskomstlønnede og andet personale, men også med en samlet opgørelse over, hvor mange der i alt er inden for hvert ministerium og inden for hele statsstyrelsen?

Jeg vil tillige foreslå, at vi ikke bliver ved selve statsstyrelsen, men at vi også får opgjort personalet inden for tilskudsområderne. Der er jo en lang række områder, hospitalerne f. eks., hvor staten betaler lønninger eller en meget væsentlig del deraf, uden at vi ved, hvor stor en del af disse tilskud der anvendes til lønninger, eller hvor mange ansatte der er i de forskellige kategorier. Jeg tror, at sådanne opgørelser eller analyser vil være af stor betydning for finansudvalget for at kunne følge udviklingen og derigennem se, hvor meget vi anvender til lønninger, og hvor stort et antal personer inden for de forskellige grupper, også de forskellige uddannel-

sesgrupper, personer med lang uddannelse, med mellemuddannelse, med kort uddannelse, vi lægger beslag på. Jeg tilføjer, at vi jo for nylig i finansudvalget har bevilget et beløb til opgørelser over det ansatte personale i statens og tilskudsområdernes tjeneste.

I den højtærede finansministers tale og endnu mere i de to redegørelser, den højtærede økonomiminister har givet os om den økonomiske baggrund for det offentlige investeringsprogram og i dette program for 1966-67 til 1969-70, findes der jo en lang række tal. For 1966-67 må de jo svare til tal i finanslovsforslaget. Jeg tror, det ville have betydning for finansudvalget, hvis vi kunne se sammenhængen mellem disse tal og finanslovsforslaget, f. eks. tallene i økonomiministerens investeringsprogram pag. 9.

I de senere dages debat har kasseoverskuddet spillet en stor rolle. Er det dog i og for sig ikke mærkeligt, at dette kasseoverskud, altså denne gang det forventede kasseoverskud for 1966-67, ikke umiddelbart lader sig aflæse af finansloven? Det er et yderligere eksempel på, hvor utilgængelig finansloven er. I cirkulæret af 11. juni 1965, det, der står foran i anmærkningerne til finanslovsforslaget, findes nogle bestemmelser om, hvordan der skal redegøres for tilskud, og der sondres her imellem lovbundne tilskud, tilskud, der ydes i henhold til en bemyndigelse i lovgivningen, og tilskud, der ydes uden særlig hjemmel i lovgivningen. Jeg synes, at denne sondring mellem tilskud må have en betydelig interesse for finansudvalget ved dets gennemgang af finanslovsforslaget, og jeg vil spørge den højtærede finansminister, om vi ikke kunne få en oversigt over finanslovsforslagets tilskud opdelt i disse tre grupper.

Vi har i finansudvalget, hver gang vi i et aktstykke står over for bevillinger til nye bygninger eller nyt byggeri til et eller andet formål, spurgt om, hvad nu engangsudgiften, altså erhvervelsen af den pågældende bygning, medfører af årlige driftsudgifter for staten, og det er ikke alene driftsudgifter som vedligeholdelse o. lign., der har interesse, men det er også, hvilke nye udgifter f. eks. til lønninger der bliver årlig, når vi erhverver en sådan bygning.

Lad mig tage et eksempel: når vi erhverver en bygning til arkitektskole i Århus,

[Thestrup.]

er det jo nok til at overse, hvor meget engangsudgiften er, men hvad betyder det, hvad medfører det i årlige driftsudgifter? Var det ikke muligt, at vi også, for så vidt finanslovsforslagets anlægsudgifter angår, kunne få et vist skøn herover?

Ja, jeg indrømmer, at jeg er fordringsfuld, men når jeg ser på disse mange tal, kan jeg ikke lade være med at tro på, at finansudvalget. — naturligvis med støtte af den højtærede finansminister — efter de linjer, jeg har nævnt, kunne komme med et gennemarbejdet forslag til det høje ting, således at der i alt fald bliver mulighed for besparelser og rationaliseringer i et vist omfang.

Førstebehandlingen forleden af lovforslagene om de nye afgiftsforhøjelser drejede sig jo om de emner, der traditionelt er finanslovsdebattens. Idet jeg helt tiltræder det, som mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Poul Møller, da udtalte, skal jeg nøjes med et kort indlæg om disse emner.

I Finanstidende, nummeret for 3. december i år, nævnes det i en artikel om finanslovsforslaget, at tendensen i det er karakteriseret ved, at medens nationalproduktet reelt har udvist en årlig vækst på 3-4 pct., så har den reelle stigningstakt i de offentlige udgifter udgjort op imod 10 pct. pr. år. Det hedder derefter — jeg beder om tilladelse til at citere —:

„Da de offentlige budgetter nu er nået op på at udgøre omkring 35 pct. af nationalindkomsten, ville en fortsat opretholdelse af de nævnte stigningsrater betyde, at enhver fremtidig vækst i nationalindkomsten fuldt og helt blev inddraget af det offentlige.“

Jeg vil gerne her tilføje, at selv om stigningstakten kun er 5 pct., så synes det mig dristigt at fortsætte med denne udgiftspolitik, når der i virkeligheden er så mange usikkerhedsmomenter, som der er i vor beregning af, om nationalproduktet vil stige med 3 pct. i de kommende år. Der kan komme et ændret bytteforhold, forholdene i verden er jo ikke så fredelige, at vi kan se bort fra det; markedspolitikken kan lukke for vor eksport på vigtige områder; vi har jo erfaringer fra markedspolitikens indflydelse på vort landbrugs afsætningsmuligheder. Vi har også erfarin-

ger med hensyn til Englands krisetold. Kort sagt, der er ingen, der garanterer os fortsat fremgang. Ville det dog så ikke være det rigtigste at forudse, at der kan komme nedgang, og i tide forberede os herpå?

Jeg vil, når vi skal se på besparelser, ligesom det ærede medlem hr. Poul Møller, først henvise til det forslag til en administrativ reform, som det ærede medlem på mit partis vegne har fremlagt i merværdiafgiftsudvalget.

Statens største udgift er jo lønningsudgiften, og jeg vil godt gøre nogle bemærkninger herom. Det er jo også i høj grad den, man beregner vil give de store stigninger i fremtiden, og her vil jeg komme med endnu et citat. Jeg må straks erkende, at det har ikke Finanstidendes rolige og saglige tone, men fremtræder mere som et indlæg fra en vred ung mand; jeg synes dog ikke, det er uinteressant. Dette andet citat er fra en kronik i Jyllands-Posten for den 4. ds., skrevet af civilingeniør Ulrik Rubow, og det hedder heri — jeg beder om tilladelse til at citere —:

„Vore ministerier fungerer mildest talt elendigt. I de sidste 12 måneder har undertegnede haft kontakt med 6 ministerier. Det har været en sorg at konstatere, at kun ét har fungeret normalt. Det var udenrigsministeriet — og det virker hver gang. De øvrige bemærker sig enten ved ikke at svare, have årelang ekspeditionstid, ikke kunne finde sagerne, ved telefoniske rykkerier at meddele, at man ikke kan finde ud af rimelige svar, på grund af manglende klarhed i bestemmelserne, eller blot trækken i langdrag. Er tjenestemandsbegrebet dødt i dag?“

Jeg er ikke enig med hr. Rubow, hverken i det af mig citerede stykke eller i den øvrige del af kronikken, men hr. Rubows opfattelse deles af mange mennesker i dag, og helt sige os fri for, at der er noget om det, kan vi vel heller ikke. Men min mening er tværtimod den, at det er med urette, man angriber evnen og viljen hos de personer, der er ansat i det offentlige tjeneste. Det vil være langt rimeligere — og det er også langt mere udbytterigt — at se på de forhold, de arbejder under, og her vil jeg gerne henlede opmærksomheden på to forhold, fordi det er det høje ting, der ved de me-

[Thøstrup.]

toder, vi anvender i vor lovgivning, er skyld i administrationsbesværet.

Det første er, at vi er alt for tilbøjelige til, når vi står over for at skulle indpasse uensartede tilfælde under samme lovbestemmelse, i stedet for at anstrenge os for at finde de rette dækkende ord til det formål, vi vil fremme, at udforme en regel, der kun passer halvt, men så til gengæld give den pågældende minister en dispensationsbeføjelse og endog en gang imellem — desværre alt for ofte — nedsætte et nævn til at administrere denne dispensationsbeføjelse. Det er ikke blot dårlig lovgivning, det er i virkeligheden at overføre en del af lovgivningens virksomhed til andre myndigheder end dette ting. I det hele taget er der intet, vor administration lider af som af nævn og råd. Men disse nævn og råd vanskeliggør i en utrolig grad arbejdet for dem i administrationen, der har med de pågældende områder at gøre, og de forflygtiger i ikke ringe grad ansvaret for dem, der skulle have det.

Den anden ting er vor tilbøjelighed herinde til at give lovregler, der er uoverskuelige, komplicerede og svære at forstå. Som et eksempel nævner jeg huslejeloven. Jeg kan forsikre, at en lov som den giver dem, der skal administrere den, uendelige vanskeligheder. Sidste år gennemførte vi 134 love. Kunne vi ikke begrænse antallet af love og så lave dem noget bedre? Hvis lovene var bedre, kunne vi få en hurtigere, bedre og billigere administration.

Jeg har ved en tidligere finanslovdebat opfordret til rationaliseringer inden for statsadministrationen. Jeg ved, at man mange steder er i færd hermed. Jeg tror, det ville være gavnligt, om vi fik en nærmere redegørelse herfor fra de enkelte ministerier. Jeg fik forleden en sådan redegørelse fra justitsministeriet i anledning af nogle udtalelser, jeg havde fremsat. Men lad os også få det fra de andre ministerier.

Under rationaliseringer hører også spørgsmålet om, hvorvidt vi anvender overkvalificeret arbejdskraft. Man er i de fleste ministerier alt for tilbøjelig til at anvende denne overkvalificerede arbejdskraft. Vi har i finansudvalg og i lønningsråd stået over for forslag om ansættelse af jurister og politier til stillinger, som lige så godt, ja, måske bedre, kunne klares af en flink kon-

torist. Overgangen til overenskomstlønning for en meget stor del af akademikerne i statens tjeneste har jo givet en lang række problemer, og de skal nu behandles i en kommission, der nylig er nedsat. Jeg tror, at staten i den tid, da alle ansatte var tjenestemænd, gjorde den fejl at tage for mange og lønne dem for dårligt. Ved overenskomstansættelserne er lønnen jo kommet op på noget lignende som i det private erhverv, men har vi ikke vedblivende for mange? I centraladministrationen var tidligere de fleste kun halvdagsbeskæftigede, så nu, hvor de som overenskomstansatte er blevet hel-dagsbeskæftigede, burde der derfor kunne spares en del folk. Jeg tror, at finansudvalget burde have en redegørelse for, om dette er tilfældet.

Der er foran i hvert ministeriums budget et honorarskema. Det giver en række oplysninger, men der er ét forhold, som det ikke giver oplysning om. I hvor mange tilfælde er et stort antal honorarer samlet på en enkelt hånd? Jeg er helt indforstået med, at statens personale — naturligvis først og fremmest i de højere stillinger — må have betydelige indtægter. Jeg vil f. eks. finde det rimeligt, at en departementschefs indtægt nogenlunde svarer til, hvad en bankdirektør i en stor bank har. Men vi møder ustandselig den indvending, at der er mange, der har så mange ekstrajob, at de ikke kan passe deres stillinger rigtigt. Jeg tror ikke, det er rigtigt, men jeg synes, at vi skal have dette spørgsmål klaret. Efter min opfattelse skal vi i statsstyrelsen stræbe imod både i højere og lavere stillinger at have få og godt lønede folk.

Må jeg sige et par ord om kommissioner, thi også kommissionerne spiller jo en rolle på budgettet. Kommissioner er efter min mening uundværlige. Det er gennem dem, spørgsmålene gennemarbejdes og lovgivningen får form. Kommissionerne kan blive for store og for uhandlelige, og det er vel heller ikke helt ved siden af, når der i „Admiralens vise“ synges om én, der kom ind i en fin kommission og sad der mange år i træk og ikke sagde et kvæk. Mon ikke vi i finansudvalget skulle undersøge, om der ikke er kommissioner, der har siddet mange år i træk og ikke sagt et kvæk?

Jeg har gang på gang i finansudvalget ivret mod tjenesteboliger. Tjenesteboliger

[Thestrup.]

hører fortiden til som sportlerne og tiende. De bygger på tjenestemændenes pligt til at repræsentere, og de forudsætter adgang til billig hushjælp og forskelligt andet, der ikke længer eksisterer. Disse forhold er nemlig totalt forandret. Praktisk talt ingen tjenestemand har pligt til at repræsentere, og de, der har det, kan gøre det på en restaurant. Den, der nu har tjenestebolig, får større udgift, end han ellers ville have: til møbler, til hushjælp, til varme o. s. v.; og det forhindrer ham i at spare op ved at have eget hus, eventuelt ejerlighed. Endelig stiller tjenesteboligerne tjenestemanden vanskeligere end alle andre den dag, han går af. Lad staten i de kommende 5 år afvikle sine tjenesteboliger.

I sidste nummer af Dansk Toldtidende var der et læserindlæg fra toldkontrollør P. H. Christensen, Næstved, der skrev, at han i 1960 havde indsendt flere forslag til det daværende rationaliseringsudvalg uden at have fået noget svar om udfaldet af behandlingen. Han nævner, at andre — ligeledes uden motivering — har fået indsendte forslag henlagt under devisen: findes ikke egnet til gennemførelse. Mon ikke man skulle være lidt mere forsigtig med at svække medarbejdernes interesse for den mest rationelle drift? Meget ofte kan jo netop de mennesker, der arbejder ude i marken, bedre finde frem til de praktiske rationaliseringer end dem, der sidder i den øverste ledelse.

Når vi nu ser på de store offentlige udgifter, der er planlagt for de følgende år, indtil 1970, forekommer det mig, at det vil være rimeligt at spørge, om vi dog ikke i disse år tillige kunne træffe nogle foranstaltninger, hvorved vi sparede udgifter enten for det offentlige eller for samfundet — besparelse for samfundet betyder jo dog også et højere udbytte.

Her er nogle områder, hvor jeg vil bede den højtærede finansminister om at overveje sådanne foranstaltninger; der er sikkert mange flere, hvor det ville være rimeligt at gøre det, men jeg vælger 2, og jeg vælger de 2, hvor jeg er helt enig med den høje regering i, at der kræves betydelige offentlige udgifter, nemlig trafikområdet og undervisnings- og uddannelsesområdet, hvil-

ket jeg havde lejlighed til at sige ved sidste års finanslovdebat.

Hvad angår trafikområdet, spørger jeg: skal vi intet gøre for at begrænse det store antal trafikulykker og det store antal trafikskader? De koster vort samfund umådelige beløb i penge, og de forvolder store lidelser. Tænker man ikke på at ophøre med at bygge de 3-sporede veje, der er særdeles farlige? Ville det ikke være klogt at sørge for mere færdselspoliti, således at der kunne blive grebet ind over for hastighedsoverskridelser o. lign.? Er det ikke en undersøgelse værd, om vi ikke er for liberale med uddeling af kørekort? Jeg har f. eks. aldrig kunnet forstå, at man tillader notoriske voldsmænd at blive udrustet med bil og så dundre frem ad vejen uden noget hensyn til deres medmennesker. Er det rimeligt, at den, der ustandselig har sammenstød, bliver ved med at køre bil? Skal vi vedblivende undlade at gøre noget effektivt over for biltyverierne? Det er meget muligt, at straf her ikke er det effektive, men vi ved jo dog alle, at netop de stjålne vogne køres i særlig grad hensynsløst og farligt.

Der kan rejses mange andre spørgsmål i denne forbindelse. Min partifælle det ærede medlem hr. Mads Eg Damgaard rejste forleden her i tinget spørgsmålet om parkering på landevej. Jeg er glad for, at den højtærede justitsminister vil overveje dette spørgsmål, for her er sikkert også et område, hvor vi har mulighed for at bidrage til en begrænsning af færdselsulykkerne.

Derefter: undervisning og uddannelse. Jeg er enig med den høje regering i, at vi i de kommende år må ofre meget, ganske overordentlig meget, for at vort folk kan være på højden — thi det er en betingelse for, at vi kan bevare vor høje levestandard. Men også her går der utvivlsomt værdier til spilte. Er der ikke alt for mange, der ikke gennemfører deres studier, og alt for mange, der anvender alt for lang tid på dem? Jeg har læst professor Westergaards bog om slagting af hellige køer. Selv om jeg ikke helt kan godkende hans synspunkter, må jeg dog sige, at jeg synes, han har ret i meget af det. Jeg vil ikke se bort fra, at nu, da vi står over for at skulle bygge flere nye universiteter, bør vi først

[Thestrup.]

sørge for, at de mennesker, hvis evner ikke ligger på studierne felt — de kan jo have og har jo meget ofte udmærkede og værdifulde evner på andre områder — ikke lokkes til at begive sig ind på denne bane med skuffelser og store økonomiske tab til følge.

Jeg har villet sige disse ting, for jeg har ligesom indtrykket af, at regeringen i sin planlægning — således som den er skildret i den beretning fra den højtærede økonomiminister, som vi har fået — ikke regner med, at der er andet at tænke på end udvidelser. Men nogle af vore foranstaltninger må dog også kunne føre til en indskrænkning i disse udvidelser. Plejehjem kan aflaste hospitaler; vor stærkt udvidede forsyng for børn og unge burde kunne indskrænke kriminaliteten med den følge, at udgiften til fængsler, politi og retsvæsen blev mindre; den gode behandling af syge burde dog medføre, at vi fik mindre sygdom, og revalideringen af invalider, at vi fik flere arbejdsdygtige.

Jeg vil derefter nævne et par ting, som finansudvalget efter min mening bør have opmærksomheden henvendt på ved gennemgangen af lovforslaget. Det første er, om der i vort administrative apparat findes ligesom forsteninger, stillinger eller institutioner, der engang har haft en opgave, men som nu ikke længer har nogen. Jeg vil nævne én institution, fordi jeg har nævnt den i anden sammenhæng, nemlig i den mindretalsbetænkning, jeg afgav i udvalget vedrørende planlægningslovgivningen. Det er de 14 fredningsplanudvalg; de burde for længst have været færdig med deres arbejde, de var nemlig aldeles ikke bestemt til at være permanente institutioner.

Dernæst vil jeg anbefale, at vi ser på de mange former for tilskud, der er fordelt rundt omkring. Gør de alle nogen nytte længere? Er der ikke en del af dem, der vel engang havde et fornuftigt formål, men som nu ikke længere har noget?

Inden for husleje- og boliglovgivningen har vi som bekendt en mængde forskellige tilskud. Det ærede medlem hr. Hastrup har foreslået alle disse afløst af ét, der virkelig imødekommer det, vi alle er enige om: at hjælpe dem, der ved tidens ugunst er kommet til at sidde i de alt for dyre lejligheder.

Jeg er ganske klar over, at en del af disse tilskud og vel også en del af de stillinger, jeg har omtalt, er lovbestemte, men det skulle dog vel ikke afskære os fra at beskæftige os med dem, hvis vi mener, vi her kan finde frem til fornuftige besparelser.

Må jeg til slut nævne nogle ganske konkrete forslag og nogle ganske konkrete ting.

For det første statsbanernes underskud. Hvad er grunden til dette underskud? Forholdet er vel det, at der er flere. Er nedlægningsstempelet for langsomt? Er det, fordi vi kun nedlægger delvis, idet vi nedlægger personkørsel, men bliver ved med at køre med gods? Er taksterne for lave, eller hvad er der i vejen? Jeg tør nok sige, at når jeg ser på de vogne, der kører i Vestjylland, så har jeg ikke indtryk af, at underskuddet skyldes utidig luksus.

For det andet er støtten til landbruget en stor udgiftspost. Den har vi stemt for, og den er nødvendig, som forholdene er. Men ingen kan bestride, at behovet for støtte havde været langt mindre, hvis man i tide havde erkendt følgerne af den tekniske udvikling og Europas markedsinddeling. Mit parti har gennem mange år talt for ophævelse af den forældede landbrugslovgivning, der forhindrer, at landbrugserhvervet som andre erhverv kan tilpasse sig de ændrede forhold. Problemet er jo, hvad enten man vil erkende det eller ej, at landbrugsproduktionen kan opretholdes med et langt mindre antal brug, end vi har i dag. Vi slipper ikke af med den statsudgift, landbrugsstøtten er, før vi har givet landbruget mulighed for en tilpasning til de nuværende og de fremtidige produktions- og indtjeningsforhold. Mit parti har i en årrække stemt imod statshusmandsloven og de årlige bevillinger i henhold til denne lov. Men mod vore stemmer har man fortsat bevilget midler til opretholdelse af landbrugsvirksomheder, der efter vor opfattelse har været med til at nødvendiggøre landbrugsstøttens store omfang.

Må jeg nævne Grønland som et tredje punkt. Når man læser om og hører om Grønland, er det, som om de meget store midler — op imod 300 millioner kr. — vi anvender deroppe, ikke hjælper. Vi hører i alt fald aldrig andet end kritik, og vi møder aldrig andet end krav. Jeg tror, der i vor befolkning er en udbredt vilje til at yde endog meget store beløb for at rette op på for-

[Thestrup.]

holdene i Grønland. Men jeg frygter, at denne gode vilje svækkes, hvis der ikke opnås resultater af disse store udgifter.

Må jeg for det fjerde nævne u-lands-hjælpen. Vi herinde er alle klar over, at den store forskel i levestandarden mellem os og u-landene rummer fare for, at der, hvis vi ikke i nogen måde udligner denne forskel, vil komme krige i de følgende år. Jeg tror også, denne fare står klar for den største del af Danmarks befolkning, og langt de fleste danske føler det også af humane eller religiøse grunde som en pligt at hjælpe u-landenes befolkninger til en tålelig tilværelse. Men jeg kan vist godt sige, at vi i finansudvalget er meget i tvivl om, hvorvidt vi med de foranstaltninger, vi har iværksat, har fundet de rigtige måder at yde denne hjælp på.

Må jeg som det femte nævne det samme, som det ærede medlem hr. Damsgaard omtalte i slutningen af sit indlæg. Når man ser på socialministeriets budget, forekommer det mig, at en meget stor part af de sociale ydelser anvendes til lønninger og til andre ydelser til personale. Det får mig til at spørge, om vi ikke på dette område er ved at få en alt for vidtløftig administration.

Endelig er det min opfattelse, at vi i højere grad, end vi gør det, bør søge at drage de ældre — de gamle, kan jeg godt sige — ind i arbejdet eller i alt fald at beholde dem længere i arbejde. Loven om fuld folkepension vil sikkert rette på dette forhold, men kunne vi ikke på forskellige måder, ved deltidsarbejde på nogle områder, ved at fjerne lovbestemmelser, som hindrer de ældre i at arbejde, når de har lyst og kræfter dertil, drage en hel del i virkeligheden særdeles anvendelig arbejdskraft frem? Vi måtte vel nok kunne ordne disse forhold således, at dette kunne ske, uden at vi begrænser de yngres muligheder for at rykke frem til de gode stillinger eller til de overordnede stillinger.

Jeg har villet sige disse ting for ligesom at give en rettesnor for, hvad vi fra mit partis side vil lægge vægt på i det kom-

mende arbejde med finanslovsforslaget. Med disse ord kan jeg give mit partis tilsgavn om en saglig medvirken til behandlingen af finanslovsforslaget.

Grethe Philip: Finanslovsforslaget afviger i formel henseende på flere måder fra tidligere års tilsvarende lovforslag.

Efter adskillige drøftelser mellem finansudvalget og finansministeriet blev der sidste år givet grønt lys for indførelse af rammebevillinger, og i år er dette så praktiseret for første gang. Vi håber, at den større dispositionsfrihed, der dermed gives styrelsescheferne, vil vise sig at føre til et smidigere system, og at det også vil være medvirkende til, at vi får tilvejeberagt mere realistiske og dermed også mere holdbare budgetter for de forskellige udgiftsområder.

Også på et andet punkt er der en nydannelse, idet finansministeren i sit cirkulære om udarbejdelse af bidrag til finanslovsforslaget pålægger styrelserne med virkning fra finansåret 1967-68 at udarbejde en redegørelse for, hvorledes henholdsvis driftsudgifter og tilskud antages at blive i de følgende 2 finansår. Det er klart, at disse skøn må omfatte en vis usikkerhed, men det er lige så klart, at visse forhold kan bedømmes med ret stor sikkerhed nogle år fremover, baseret på bl. a. tal for udviklingen i befolkningens forskellige aldersgrupper og på regler i lovgivningen, der angiver udviklingen i understøttelsessatser m. v. for en nærmere årrække. Fra det radikale venstres side har vi tidligere peget på det ønskelige i opstilling af flerårige budgetter, og vi ser derfor med glæde, at den højtærede finansminister nu slår ind på denne vej.

Jeg vil også takke finansministeren for den investeringsplan for de offentlige investeringer fra 1966-67 til 1969-70, der nylig er tilgået Folketinget. Jeg har ikke haft lejlighed til at studere den i enkeltheder, men jeg finder, at det i sig selv er meget værdifuldt, at en sådan plan over investeringerne udarbejdes og lægges frem til

[Grethe Philip.]

debat, og jeg går ud fra, at den nu vil blive genstand for en grundig drøftelse i investeringsudvalget.

Finanslovforslaget giver anledning til to principielt ret forskellige vurderinger. Den ene vurdering, der må anlægges, foregår, om jeg så må sige, som et vue oppefra med det formål at bedømme virkningen på landets samlede økonomi af den finanspolitiske linje, der fremgår af finanslovsforslaget. Den anden vurdering — vi har vel lov til at sige den mere traditionelle vurdering — er en vurdering på grundlag af en detailgennemgang af alle poster for at undersøge, om hver enkelt statsudgift er strengt nødvendig, om vildskud kan skæres bort, eller man vover at tage en nedskæring af en måske i og for sig ønskværdig udgift. Når jeg siger, at denne detailvurdering er traditionel, mener jeg ikke på nogen måde, at den ikke stadig skulle være nødvendig, tværtimod. Jo mere vi lader staten gribe ind, jo vigtigere og mere nødvendig bliver også kontrollen. Fra radikal side vil vi med både omhu og nidkærhed gå ind i det arbejde, der nu forestår i finansudvalget.

Fra det radikale venstres side har vi ofte påpeget, at der måtte være sammenhæng og samordning i vor økonomiske politik. Vi må se at lære både her i folketinget og ude i organisationerne — ja, man kan vel sige i hele befolkningen — at det at føre en økonomisk politik er en stadig balancekunst.

Vi er i år så nogenlunde sluppet for den demagogiske tale om, at vi står midt i en krisesituation, og godt det samme. De nyeste tal for den økonomiske situation lægger nu heller ikke ligefrem op til en tale om krise. Men de mål, vi sætter os, nemlig at fastholde en høj beskæftigelse, kombineret med et stabilt prisniveau, ro omkring valutasituationen og en moderat rente, kan kun nås ved stadig årvågenhed, således at der drives en smidig økonomisk politik med skiftende stramning og afspænding, alt som situationen kræver det.

I dette spil indgår indkomstpolitikken som et vigtigt led. Jeg tror, der mand og mand imellem er vundet forståelse for, at de samlede indkomststigninger må og skal holde sig inden for den ramme, der angives af produktionsstigningen, men det har jo vist sig at være nok så svært at føre ud i

praksis. Forårets indkomstpolitik kan vel ikke ligefrem siges at have været nogen større succes. Det samlede resultat var snarere nok så nedslående, omend forklarligt. Trods alle gode forsætter og mådeholdne generelle aftaler fik vi en næsten eksplosiv samlet indkomststigning.

Når jeg kommer ind på dette i forbindelse med finanslovdebatten, er det for at stille spørgsmålet: hvilken lære kan vi drage af det, der skete, så vi ikke gør fejlen om en anden gang? Alle politiske partier gik ind for, at der skulle ydes efterslæbsbetaling til tjenestemændene. Vi følte alle, at det var en retfærdighedshandling, men bagefter må vi vist indrømme, at ikke alle politikere overskuede følgevirkningerne. Bør vi ikke lære af det, der skete, at der må finde hyppige reguleringer sted af tjenestemandslønningerne, så der ikke en anden gang kan oparbejdes et så stort efterslæb? Tjenestemændene vil sikkert selv være de første til at gå ind herfor.

En anden ting. Vi er så tilbøjelige til at tale mest om lønmodtagerne, når der drøftes indkomstpolitik. Vi bør på en helt anden måde have de andre områder med, så ikke avancerne løber et løb for sig selv forud for de andre. Lad os få udarbejdet en bedre indkomststatistik også for de selvstændige næringsdrivende, så vi ved lidt mere om, hvordan udviklingen går, og lad os hurtigt få vedtaget en ny næringslov og en ny licitationslov med henblik på øget konkurrence, for det er jo den, der skal holde på avancerne. Måske den højtærede handelsminister også kan se nærmere på monopoltilsynets beføjelser — jeg forstår, han overvejer noget i den retning — ligesom tiden måske endelig er ved at blive moden til igen at tage lukkeloven op til overvejelse. Alt med den virkning, at konkurrencen øges og avancerne holdes i ave.

Vi må nok også i vore indkomstpolitiske overvejelser komme noget mere ind på den betydning, den lønmæssige bevægelighed har på vækstbetingelserne. Det økonomiske råds formandskab var i sin redegørelse i oktober 1965 inde på dette spørgsmål og sagde bl. a. herom, at det for opretholdelse af en fortsat økonomisk vækst er af afgørende betydning, at man ikke sikrer alle grupper samme procentvise indkomststigning. Netop igennem forskydninger i ind-

[Grethe Philip.]

komstrelationerne har de ekspanderende erhverv mulighed for at tiltrække arbejdskraft fra andre områder.

Jeg skal ikke komme nærmere ind på hele dette spørgsmål, men blot pege på, at sådanne tanker, hvor rigtige de end synes at være, går lige på tværs af den indstilling, der er ved at fæste sig, vel navnlig hos organisationsledere: at man under alle omstændigheder må holde trit med sin nabo, ja, at man næsten har en ret dertil. Prestigen tåler ikke en selv kun relativ indkomstillbagegang. Jeg er altså ikke alt for optimistisk med hensyn til en ændring af indstillingen, men vi bør gøre os klart, at den har sin pris set under en større samfundsmæssig synsvinkel.

Af afgørende betydning for, om der kan drives en effektiv indkomspolitik, er det, at det offentlige gennem sin finans- og kreditpolitik kan holde et jævnt tryk på aktivitetskedlen. Uden et passende økonomisk klima kan lønforhandlerne ikke alene klare opgaven. Samtidig trænges der stadig til oplysning, oplysning om de faktiske forhold og oplysning om sammenhængen mellem de forskellige dele af vor økonomi. Fra mit partis side har vi med oprettelsen af det økonomiske råd vist vor store interesse for en sådan oplysning på et højt, sagligt plan, og vi mener, at både formandskabets redegørelser her i efteråret og de af oppositionen fra nationalbankdirektøren indhentede udtalelser har bidraget til at klarlægge den økonomiske situation, så vi har et bedre grundlag for at træffe de rigtige beslutninger.

Ved bedømmelsen af finanslovsforslagets virkninger for den samlede økonomiske aktivitet er der en vis tilbøjelighed til at hæfte sig ved kasseoverskuddet som udtryk for finanspolitikens strammende virkning. Nu er finanslovsforslaget for så vidt allerede forelådt, hvad kasseoverskuddet angår, efter at finansministeren har fremsat forslag om nye afgifter, der på årsbasis kan indbringe godt 700 mill. kr. og dermed, om de gennemføres, bringe kasseoverskuddet op i størrelsesordenen 1.000 mill. kr. Jeg skal ikke her under finanslovdebatten komme ind på, hvorvidt der er behov for nye statsindtægter i indeværende finansår, men holde mig til næste finansår, altså det år, forslaget til finanslov vedrører; heller ikke skal jeg

drøfte, under hvilken form eventuelle nye statsindtægter bør opkræves, men blot gentage, hvad der allerede er sagt af mit partis ærede ordfører, hr. Baunsgaard, at man ved valget heraf må være opmærksom både på tidsfaktoren, altså hvornår den efterspørgselsbremsende virkning sætter ind, og på administrationen og de dermed forbundne omkostninger.

Hvad størrelsen af det kasseoverskud, vi ønsker at stræbe henimod, angår, er der to forhold, der må være af afgørende betydning. Vi må sikre os, at der ikke fra den offentlige sektor udgår en ny ekspansiv virkning. Stiger statsudgifterne til næste år på grund af større statslig aktivitet eller som følge af lønstigninger, må vi trække mindst det tilsvarende beløb ind igen via skatter eller eventuelt via bunden opsparing. Det andet forhold, vi må have for øje, er, at vi snarest må danne et grundlag for en slækkelse af kreditrationeringen. Vi har alle talt om, at et af vore primære mål var at sætte boligproduktionen i vejret, at bygge os ud af bolig mangelen. Vi kan ikke nu pludselig glemme alt, hvad vi har sagt, og klemme byggeriet så stærkt over kreditgivningen, at der opstår ledig byggekapaцитet. Lét er at holde igen på byggeriet, når det er ved at blive overophedet og der er fare for, at der fra denne sektor vil udgå lønglidning m. v. Noget andet er at drive generel konjunkturpolitik over boligpolitikken. Jeg troede, vi havde forsvoret at ville gøre det igen.

Det ærede medlem hr. Poul Møller harcelerede i sin mandagskronik i Aktuelt i går over, at man først laver kreditrationering for at afsvække konjunkturerne, og når så virkningerne begynder at melde sig, indgiver man patienten en ny medicin, som meget vel kan betyde, at vi hæmmer beskæftigelsen så meget, at det bliver betænkeligt. Men er det nu ikke et lidt for enkelt billede? Det var, så vidt jeg kan se, byggeriet i første række, som var patienten, der havde fået temperaturforhøjelse med farlige virkninger med hensyn til overophedning også på andre områder. Patienten blev sat på skåne- og smalkost, men nu er han ved at blive for mager, og vi vil gerne give ham lidt mere føde. For at skabe spillerum for hans øgede aktivitet må det overvejes at holde igen andre steder; det er vel ikke helt ulogisk.

[Grethe Philip.]

Hensynet til den almindelige økonomiske balance og hensynet til en snarlig lempelse af kreditrationeringen må blive afgørende for størrelsen af de statsindtægter, der skal sikres i det kommende år. Måske er det spørgsmål værd at overveje, om tiden er ved at løbe fra den tilbagevendende debat om kasseoverskuddet som en størrelse, der fastlægges på forhånd og er til drøftelse under finanslovdebatten. Ideen i finansloven er jo fra gammel tid at give en samlet oversigt over statens indtægter og udgifter for det kommende år, men er det hensigtsmæssigt én gang om året ligesom at skulle tage stilling til, hvor meget vi over finanspolitikken vil stramme for året som helhed? Har vi ikke snarere brug for en smidig politik tilpasset året igennem efter den aktuelle udvikling, og hvorledes kan dette bedst gennemføres i samarbejde mellem regering og folketing?

Jeg vender mig derefter til de enkelte poster på finanslovforslaget. De samlede udgifter tager igen, som det allerede er sagt nogle gange her under debatten, et stort spring opad fra 13,3 milliarder kr. til 15,7 milliarder kr., og samtidig stiger indkomsterne fra 15,2 til 16,7 milliarder kr. En meget væsentlig del af disse udgifter går til lønninger og heraf igen et klækkeligt beløb til administration. På ny må man derfor spørge, om alle disse udgifter nu er tilstrækkeligt begrundet. Er vor administration rationaliseret nok, udnyttes arbejdskraften efter kvalifikationer og formåen, finder der unødigt overlapning sted o. s. v.? Det er jo en diskussion, der har været ført adskillige gange før i det høje ting. Den nyindførte undervisning på forvaltnings-skolen er et skridt i rigtig retning. Forhåbentlig viser det samme sig at være tilfældet med det nyoprettede administrationsråd. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at ønske rådet og dets formand lykke til i arbejdet. Af pressen ser jeg, at rådet har stillet forslag om, at ethvert lovforslag bør ledsages af en beregning over de administrative omkostninger. Hvis det er realisabelt, er det en ikke ringe idé. Jeg håber, det da vil følges op af beregninger over administrationsudgifterne ved de ændringsforslag, folketinget under behandlingen i tinget lægger op til. Det er jo en kendt sag, at

politiske kompromiser ofte er administrativt tungt håndterlige.

En meget stor del af driftsudgifterne er bundet af lovgivningen. Det gælder også refusionen til kommunerne. De nugældende refusionsregler giver kommunerne mulighed for at drive en aktivitetspolitik, der i den enkelte aktuelle situation kan stemme dårligt overens med statens konjunkturpolitik og måske lede investeringerne i en retning, der ikke i tilstrækkelig grad tilgodeser helhedssynspunkter. Der er jo nedsat et udvalg, som drøfter disse spørgsmål. Jeg er ganske klar over, at ændringer i refusionsreglerne ikke i praksis kan få betydning for det foreliggende finanslovsforslag. Men der kommer jo et år efter dette, og det var rart meget snart at komme frem til en principiel drøftelse. Jeg vil derfor bede den højtærede finansminister oplyse, hvornår vi kan vente at høre noget fra udvalget.

Da vi har fået en særlig redegørelse fra den højtærede socialminister vedrørende hele det sociale område, som senere skal til debat, skal jeg lade dette ligge nu.

Blandt de mange andre områder vil jeg gerne trække et enkelt frem; det drejer sig om u-landshjælpen. I u-landsstyrelsens seneste beretning siges det, at Danmark ligger væsentligt lavere med sin bistandsydelse til u-landene end så godt som alle andre OECD-lande. I 1965 kom vi ifølge finanslovtallene op på 121,4 mill. kr., svarende til 0,17 pct. af bruttonationalproduktet. Måske den højtærede udenrigsminister kunne oplyse, om vi har udnyttet denne ramme. Under alle omstændigheder ligger vi meget langt fra den ene procent, vi ifølge det af FN fastsatte mål skal nå op på senest i 1970. Stigningstakten frem til næste år er heller ikke imponerende. Ser vi alene på den tekniske bistand, går beløbet op fra 62 mill. kr. til 78 mill. kr. Den samlede bistandsudgift ligger, så vidt jeg kan se, ifølge forslaget på 117 mill. kr. Da bruttonationalproduktet forventes at stige næste år, betyder det, at bistandsprocenten går ned under de 0,17 pct., der var budgetteret for i år. Men selv om man i årets løb skulle nå op på en samlet bistand på 150 mill. kr., således som det er nævnt i fremsættelsestalen, vil bistandsprocenten dog stadig være meget lille.

Jeg har indtryk af, at en væsentlig ud-

[Grethe Philip.]

videlse af vor bilaterale hjælp for at blive så effektiv, som den skal og bør være, vil kræve en udvidelse af den stab, der arbejder inden for u-landsstyrelsen. Men dels var en sådan udvidelse måske værd at overveje, dels kunne man jo udvide bistanden over den multilaterale hjælp via FN; det ville ikke kræve øget administration fra dansk side. Udsendelse af unge frivillige til u-landene er en vigtig hjælpeform til stort gensidigt udbytte. Jeg har ikke haft lejlighed til at se på det lovforslag herom, som udenrigsministeren har fremsat her i dag, men jeg kan på forhånd sige, at det har vor store sympati, og det vil jo også i nogen grad kunne være med til at rette op på den beskedne støtte i henhold til finanslovforslaget. Jeg hører ikke til de rabiate, der tror, at man på en studs kan finde frem til flere tusind egnede emner; dertil stiller dette arbejde alt for store krav i henseende til faglig viden, sprogkundskaber og takt, kombineret med et ganske betydeligt mål af både fysisk og psykisk robusthed. Men interessen hos de unge er stor, og en udvidelse af Danmarks indsats under denne form må kunne finde sted.

Fra det radikale venstres side lægger vi overordentlig stor vægt på dette spørgsmål, og vi ser derfor som sagt med betydelig bekymring på den ringe stigningstakt — hvis der overhovedet bliver nogen — i ydelserne. Vi mener også, at mange står sammen med os i dette. Mon ikke udenrigsministeren hidtil har undervurderet den interesse, jeg tror der er i brede kredse og ikke mindst blandt ungdommen for bedre at leve op til vort ansvar over for u-landene og deres befolkninger? Vi håber under senere forhandling med ministeren at få lejlighed til at drøfte spørgsmålet nærmere. For en sikkerheds skyld vil jeg gerne tilføje, at vi i det radikale venstre naturligvis er villige til at medvirke til at skaffe de fornødne bevillinger.

I denne forbindelse vil jeg gerne om vort eget u-land, Grønland, sige, at vort parti naturligvis er interesseret i at få undersøgt, om administrationen arbejder effektivt efter sin hensigt, men på den anden side ønsker vi ikke at være med til en nedskæring af udgifterne, der hæmmer den udvikling

i Grønland, vi finder ønskelig. Netop i disse dage er boligspørgsmålet og andre sociale spørgsmål i Grønland blevet trukket meget stærkt frem, og mange er sikkert blevet rystet ved at se, hvor vanskelige forholdene er deroppe. Mange gode kræfter arbejder for at løse disse problemer, men vi må gøre os klart, at det ikke kan gøres på ganske kort tid. På den anden side må vi også erkende vort betydelige ansvar, og det radikale venstre er indstillet på, at der skal gøres en stor indsats.

De civile anlægsudgifter stiger med i alt ca. 300 mill. kr. En del heraf skyldes løn- og prisstigninger, men tilbage bliver en reel stigning. Her har vi altså for så vidt muligheder for at skære ned, men vil vi det, når det viser sig at være udbygning af vore læreanstalter, af seminarier og gymnasier, af rigshospitalet, af bygninger for arbejdsmandskursus, rets- og politibygninger, kollegier med meget mere? Den reelle stigning i det samlede budget, når løn- og prisstigninger er skrælet fra, skønnes af finansministeren at ligge på ca. 5 pct. Det vil sige noget mere end den forventede stigning i den samlede produktion.

Nogle vil måske føle sig angstede herved, og stigningen i statsudgifterne skal da heller ikke af mig sådan uden videre godtages. På den anden side kan jeg ikke se, at vi på forhånd skal lade os afskrække af en noget stærkere stigning i statsbudgettet end i den samlede bruttoindkomst. Udviklingen i samfundet stiller store krav til fælles løsning af en række opgaver. Med stigende velstand øges de krav, der stilles til standarden på vore sociale institutioner. Erhvervslivet kræver bedre trafikforbindelser, og uddannelse og forskning vil i de kommende år kræve meget betydelige øgede investeringer. Vi ved, at udbygningen af vort erhvervsliv bør baseres på øget viden, øget uddannelse, og vi ved også, at der blandt de unge er en stærkt stigende interesse for at gå ind i uddannelse af forskellig art. Vi må derfor regne med et voldsomt pres af unge, der i det kommende år vil søge ind på vore uddannelsesinstitutioner. Fra radikal side ønsker vi at være med til at skabe de nødvendige rammer for denne udvikling.

Den radikale ordfører udtalte ved debatten omkring åbningstalen, at det radikale venstre er af den opfattelse, at tilbage-

[Grethe Philip.]

holdenhed ikke bør blive så dominerende, at det går ud over de mest påtrængende investeringsopgaver: uddannelse, trafik, sygehusbygning m. m. Det synspunkt står vi ved, og det bliver herudfra, vi vil foretage vor vurdering af de enkelte udgifter.

Jeg skal hermed tilsige mit partis medvirken til en grundig gennemgang af finanslovsforslaget med en stillingtagen såvel til de enkelte poster som til forslaget i sin helhed ud fra de retningslinjer, jeg her har angivet.

Skræppenborg-Nielsen: Lad mig begynde med at sige, at jeg finder det helt i sin orden, at der i år er tilgået os så mange og så fyldige oplysninger om stillingen i de offentlige finanser, om den økonomiske situation i samfundet som helhed, som tilfældet har været før denne finanslovdebat. Jeg har vist lov til at sige det sådan, at det i alle tilfælde ikke er baggrundsstof, vi savner i år, men derimod, og det er meget slemt, den fornødne tid til at gå stoffet igennem; jeg tror, det ærede medlem hr. Thestrup var inde på det samme. Det sidste materiale til debatten her i dag fik vi i fredags, da vi skulle rejse hjem. Lægger vi alt stoffet sammen, er der alt i alt en stofmængde, som det praktisk talt er uoverkommeligt at gå igennem.

Jeg skal ikke lægge skjul på, at det i hvert fald for mig er besværligt og i allerhøjeste grad utilfredsstillende at skulle være ordfører ved behandlingen af et så vigtigt forslag som et finanslovsforslag under de vilkår, der bydes. Hertil kommer, at vi i fredags havde førstebehandling af regeringens forskellige forslag til nye afgifter, en behandling og en debat, der på meget væsentlige områder også kørte ind i alt det, der normalt plejer at høre til en debat om finansloven. Det siger sig selv, at hvis man er interesseret i at undgå gentagelser, ja, så bliver det, man i dag kan sige om det foreliggende finanslovsforslag, særdeles kort; det må nødvendigvis blive særdeles kort.

Den højtærede finansminister går i sin fremsættelsestale ud fra en vurdering af landets almindelige økonomiske situation og henviser her bl. a. til det fremlagte program for offentlige investeringer i perioden 1966-67 til og med 1969-70, og i det materiale, vi

har modtaget, der bl. a. omhandler de offentlige investeringer, sondres der mellem såkaldte styrbare og ikke-styrbare offentlige investeringer. Den højtærede økonomiminister har således opgjort, at de offentlige investeringer, der kan reguleres over finansloven, andrager ca. 40 pct. af samtlige offentlige investeringer. Men når man nu ud fra det materiale, der er udarbejdet af det økonomiske sekretariat, kan aflæse, at samtlige offentlige investeringer udgør mindre end 25 pct. af de totale investeringer, ja, så er det forholdsvis let at regne ud, at den andel af investeringerne, som vi direkte kan styre over finansloven, næppe overstiger 10 pct. af samtlige investeringer. For at sige det med andre ord: de 90 pct. af samtlige investeringer har vi således kun en ringe og højst indirekte indflydelse på.

Såvel den højtærede finansminister som den højtærede økonomiminister begrundes — jeg synes med rette — nødvendigheden af de skitserede offentlige investeringer. Det er vel næppe her opgaven at gå ind i en diskussion om finanslovsforslagets enkelte poster, og det skal jeg lade være med. Jeg skal også lade være med at komme med en almindelig vurdering af de enkelte poster; det afgørende må være, hvilken indflydelse vi over finansloven kan udøve på det såkaldte økonomiske klima.

Det forslag til finanslov, vi nu behandler, er som før blevet hårdt angrebet af visse partier her i salen, ikke mindst på grund af udgiftsstigningerne, og jeg tror, jeg har lov til at sige, at en vis skattefjendtlig indstilling dermed er kommet til udtryk. Over for vælgerne skal en sådan indstilling, en sådan politik jo nok finde ørenlyd hos nogle, det er da klart.

Det siges, at i politik kan alting ske, og hænde kan det vel, at vi her i landet på et eller andet tidspunkt kan risikere at få en såkaldt borgerlig regering. Jeg håber det naturligvis ikke, men det kan altså ske, og hvis det sker, så vil det blive næsten mere end spændende at se, hvilke forslag til finanslov en sådan regering vil komme med. I alle tilfælde kan en sådan regering efter den kritik, der har været af de stigende udgifter på finansloven, ikke komme med et finanslovsforslag, der viser stigende tendens, og spørgsmålet bliver så: hvor vil en sådan borgerlig regering sætte ind? Hvor agter den

[Skræppenborg-Nielsen.]

at skære ned? Det er jo det, det så kommer til at dreje sig om. Hvis den ville afskaffe samtlige militærudgifter, ja, så ville vort syn på en sådan borgerlig regering i hvert fald blive noget mere positivt end det, jeg allerede har givet udtryk for, men det kan vi næppe vente af en sådan regering.

På samme måde som med de offentlige investeringer forholder det sig med finansloven som helhed. De borgerlige partier kritiserer udgifterne uden i virkeligheden at kunne pege på områder, hvor de samme udgifter kan sættes ned. Efter vor opfattelse er det en ikke særlig god måde at føre politik på. Det er da helt klart, at det offentlige styre skal være rationelt. Der skal og bør ikke bruges penge til dårlig eller overflødig administration, også fordi dårlig og kostbar overflødig administration lægger offentlige myndigheder, både stat og kommuner, for had ude i befolkningen. Man taler om administrationen, man taler her hundredvis af gange i løbet af et folketingsår om at beskære denne administration, på samme måde som man taler om, at nu skal vi snart have en skatte-reform, og slutningen på det hele er jo, at der ingenting sker.

Vi er enig med den højtærede finansminister i, at de offentlige opgaver ikke skal indskrænkes, men udvides. Vi mener ikke, at den offentlige sektor i Danmarks økonomi er for stor, men at den er for lille, og det gælder både forbrug og investering. I det væsentlige er der kun ét felt, hvor en besparelse absolut uden skade for nogen kunne sættes ind, og jeg behøver vel ikke her i det høje folketing at nævne militærbudgettet, men et par tal tror jeg alligevel vil være oplysende.

Samtlige militærudgifter her i landet var i 1948-49 216 mill. kr. De er nu i finanslovforslaget for 1966-67 anslået til 1.935 mill. kr., altså ikke mindre end en nidobling. Under henvisning hertil kan jeg oplyse, at de samlede offentlige driftsudgifter i samme periode er mindre end femdoblet. Eller for at tage en anden sammenligning, så er bruttonationalproduktet kun ca. fire-doblet eller i hvert fald ikke mere.

Nu er begrundelsen for kravet om flere penge i de offentlige kasser i dag jo heller ikke den, at riget fattes penge, men derimod nogle antagelser om, hvordan stats-

budgettet påvirker det samlede økonomiske klima. Det, man forsøger, er ved hjælp af et budget på 16 milliarder kr. at øve indflydelse på et samlet bruttonationalprodukt på op mod 80 milliarder kr.

Vi anerkender den højtærede finansministers foresøg på ved opstilling af investeringsplaner at prioritere de enkelte opgaver. Vi kan måske blive uenige om rækkefølgen, men slet ikke om princippet. Den store fare er blot, at man ikke tilstrækkelig håndfast disponerer efter de planer, man udarbejder, eller endnu bedre udvider planerne til virkelig langsigtede nationalbudgetter, hvori man fastsætter retningslinjer for hele udviklingen i samfundet, ikke blot i de offentlige budgetter. Jeg tror, man må gøre sig klart, at den offentlige sektor bør indtage en stadig voksende plads, også fordi den offentlige investering i de fleste tilfælde er sundere end den private, ukontrollerede investering og det offentlige forbrug hyppigt er at foretrække fremfor det private. Jeg er helt sikker på, at spurgte man hver enkelt borger, om han ville kompensere til fordel for sygehuse, skoler, trafik, sociale goder og mange andre ting, så ville han afgjort svare ja, og det tror jeg er et klogt svar. Det er da også en kendsgerning, at alle udviklede samfund, selv de mest såkaldt kapitalistiske, udvider deres offentlige sektor ganske betydeligt. Så har man naturligvis lov til at stille spørgsmålet: hvorfor gør de nu det? Fordi det simpelt hen er en forudsætning for moderne erhvervsudvikling. Hvad ville f. eks. det moderne rationaliserede erhvervsliv stille op uden alle disse goder, som samfundet stiller til dets rådighed? Også dette viser efter vor mening, hvor dårlig den borgerlige propaganda er.

Baggrunden for sidste uges debat om en finanspolitisk stramning ud over finanslovforslagets rammer er påstanden om, at man skal have kreditlettelse, eller for at sige det på dansk, befolkningen skal indskrænke sit forbrug for at tillade større investeringer for erhvervslivet. Må jeg sige om denne kreditstramning, at den har principielt to virkemåder, den ene en mekanisk regulering af realkrediten, den anden Nationalbankens likviditetskrav over for pengeinstituttet. Realkreditbegrænsningen virker praktisk talt kun i byggesekto-

[Skræppenborg-Nielsen.]

ren, medens bankernes kreditbegrænsninger virker over en bred front, men sikkert mest på byggeriet, fordi den opnåelige forrentning dér er mindst. Følgen af kreditstramningen er efter sigende, at man nu kun har kunnet opnå en belåning, der har svaret til opførelse af ca. 20.000 lejligheder om året, altså en halvering af det politiske mål på mindst 40.000 lejligheder om året. Vi har intet imod en forøgelse af realkredit, selv om det naturligvis ikke er ligegyldigt, hvad slags huse man bygger. Derimod har vi noget imod en alt for storsindet udvidelse af bankernes almindelige kreditmuligheder. Det er jo klart, at bankerne søger det størst mulige udbytte; men det størst mulige udbytte findes i dag i større eller mindre grad på det såkaldt grå pengemarked, og på det såkaldt grå pengemarked profiteres der først og fremmest på afbetalingskredit. Jeg vil derfor opfordre regeringen til, ligesom man har gjort det over for obligationerne, at få en håndfast aftale med bankerne om, hvilke arter af kredit der bør ydes. Det er ikke et øjeblik for tidligt. Også på anden vis kunne man komme afbetalingshandelen til livs, nemlig ved at indskrænke eller helt afskaffe retten til ejendomsforbehold ved afbetalingskontrakter. En anden væsentlig begunstigelse af afbetalingshandelen er naturligvis rentefradrag på selvangivelsen. Det har jo den virkning, at jo højere indtægt man har, des bedre kan det betale sig at stifte gæld. Det er altså en begunstigelse af de bedst stillede.

Rentefradraget virker også sammen med alle de andre begunstigelser til fordel for gældsstiftelse i egen ejendom. Man kan have den opfattelse — og mange deler den, jeg deler den i hvert fald — at parcelhuset er den familiemæssigt bedste boligform. Hvis man imidlertid ser bort fra alle de kunstige begunstigelser af en-familieshuset, er det klart, at det i hvert fald er dobbelt så dyrt som etagelejlighed, og samfundsmæssigt set er det mange gange så dyrt. Byerne breder sig, og alle de lavt udnyttede arealer kræver ledninger og trafikmidler og offentlige institutioner, som alt sammen koster masser af penge. Når man i aviserne så kraftigt reklamerer for parcelhusbyggeriet og fortæller om de store

fradragsberettigede renter, betyder det i virkeligheden reklame for det byggeri, der samfundsmæssigt set er allerdyrest. Naturligvis: hvis landet havde ubegrænsede ressourcer, var det en anden sag; men nu drejer det sig om at få bygget mest muligt for at komme bolignøden til livs.

Danmark er ikke noget fattigt land. Produktionen er stigende, særlig i industrien — den industri, der skal aftage fremtidens befolkningstilvækst. Den højtærede finansminister har forudsat en stigning på mindre end 4 pct. i bruttonationalproduktet regnet i faste priser. Det har heldigvis hver gang vist sig, at de officielle spådomme har været alt for pessimistiske. En fornuftig arbejdsmarkedspolitik vil snart kunne overvinde de bebudede snævre grænser for udvidelsen af arbejdsstyrken, og bytteforholdet med udlandet synes i øjeblikket at blive yderligere forbedret. For at sige det kort: der er altså ikke anledning til nogen krisestemning — lige nu.

Det økonomiske råds formandskab siger et sted i en beretning, at en finanspolitisk stramning ganske vist kunne afsvække eventuelle tendenser til yderligere opgang i pengeindkomsterne; men man risikerer på den anden side at udløse sådanne kontraktive virkninger, at fuld udnyttelse af arbejdskraften og produktionskapaciteten ikke vil kunne opretholdes. Det, det økonomiske råds formandskab her giver udtryk for, er en advarsel mod arbejdsløshed i denne vinter som følge af yderligere beskatning, og da vi ved, at der er et stærkt stigende arbejdsløshedstal især i visse jyske områder, er der vistnok grund til at være på vagt. Der er for os ingen tvivl om, at en kreditlempelse skal gennemføres; men lad os give en sådan kreditlempelse adresse til de investeringer, der samfundsmæssigt set er mest brug for, det være sig offentlige eller private.

Selv om jeg her ved denne førstebehandling ikke skal gå i detaljer, vil jeg alligevel tillade mig at stille enkelte spørgsmål til et par af de højtærede ministre.

Først til den højtærede trafikminister: det er min opfattelse, at visse kommuner fortsætter med at asfaltere grusveje, biveje, der ofte er meget lidt trafikbelastede. I den nuværende økonomiske situation har man vel lov til at give udtryk for, at sådanne

[Skræppenborg-Nielsen.]

arbejder bør vente, og at de penge, der her investeres, bør anvendes til noget mere fornuftigt. Mit spørgsmål lyder: hvor meget kan der i givet fald spares her?

Dernæst til den højtærede indenrigsminister: tror den højtærede indenrigsminister, at visse udviklingskommuner i længden alene kan klare de jordopkøb, der må til, uden støtte fra staten, og hvilke overvejelser har den højtærede minister gjort sig i så henseende? Kan vi vente et lovforslag om støtte til kommuners jordopkøb?

Sluttelig til den højtærede kirkeminister: finder den højtærede minister det fortsat rimeligt, at staten alt i alt skal have udgifter på henved 90 mill. kr. årligt til folkekirken? Var det ikke mere naturligt, om en meget betragtelig del af dette beløb i stedet blev inddrevet over kirkeskatten?

Jeg har bl. a. i det, jeg allerede har sagt, givet udtryk for mit partis stilling til, hvilken investeringspolitik der bør følges. At hele spørgsmålet om investeringer er aktuelt, og her ikke mindst aktuelt for de offentlige investeringers vedkommende, det vidner f. eks. det åbne brev om, som en lægekreds på Fyn for et par dage siden kundgjorde, og hvis adressat var den højtærede indenrigsminister. Hvad er det, en kreds af læger på Fyn ønsker at gøre den højtærede indenrigsminister opmærksom på? Jo, de nævner bl. a., at der i 1959 blev vedtaget en lov om oprettelse af et nyt statshospital på Fyn. Hospitalet er ikke bygget endnu, og situationen for de psykiatriske patienter er simpelt hen uholdbar; alene Odenseområdet behøver 350 sengepladser, og der er 30 pct. overbelægning på statshospitalet i Middelfart, hvis varmesystem i øvrigt hører en svunden tid til, og, siger lægerne, i øjeblikket befinder patienterne sig faktisk under menneskeuverdige forhold.

Lægerne slutter det åbne brev til den højtærede indenrigsminister med ordene: „Hvorfor sker der intet?“

Ja, hvorfor sker der intet? Ganske simpelt fordi de offentlige investeringer har været og fortsat er alt, alt for små.

Det investeringsområde, jeg her har berørt, statshospitalerne, er desværre ikke det eneste område, hvor flere og større offentlige investeringer så afgjort må til. Jeg ved godt — det er også nævnt her i dag — at der i de senere år er investeret meget store midler i f. eks. Grønland, og med rette. Mon ikke Christian Krygers udsendelser i fjernsynet allerede har overbevist tusinder af danske om, at der må meget mere til?

Den højtærede finansminister siger blandt andet i sin fremsættelsestale:

„Ser vi først på de ydre betingelser for dansk økonomi, synes disse fortsat gunstige, selv om der er tegn på en vis afdæmpning af højkonjunktoren i nogle lande.“

Det skal ingen hemmelighed være, at de sidste linjer i denne udtalelse af den højtærede finansminister foruroliger mig en del. Selv om der måske ikke lige nu er grund til pessimisme, er jeg alligevel på baggrund af den nuværende økonomiske situation, de gode tider i det hele taget, overbevist om, at såvel regering som folketing i højere grad end tidligere og i meget nær fremtid vil komme til at stå over for løsningen af meget betydelige økonomiske problemer, også fordi fremgangsmåden her i tinget hidtil har været den aldrig at løse problemerne tilbunds-gående nok, men kun lappe og lappe og lappe blot for at klare dagen og vejen. Jeg er helt sikker på, at de økonomiske problemer, vi har i dag, ikke løses ved politiske kunstgreb, af hvad art de nu kan være, men kun ved at gå til bunds i problemerne, det vil sige finde årsagen til dem.

Rimstad: Det er vist ikke helt galt, at man om dette finanslovsforslag, som er den højtærede finansministers første forsøg inden for statsbudgetlægningen, kan sige det samme, som engang en professor sagde til præses, da han opponerede ved en doktor-

[Rimstad.]

afhandling: Deres arbejde indeholder meget både godt og nyt. Desværre for Dem er det gode ikke nyt og det nye ikke godt.

Det, der her er godt, er den opstilling, der er en følge af den tidligere aftalte rammebevillingsordning, som er en god ordning, fordi den i større udstrækning kan åbne mulighed for at disponere ét sted sparede beløb over på andre områder. Jeg synes, man kan sige, at det finansministerielle cirkulære, som er optrykt i anmærkningerne, også er godt. Det giver vel gennemtænkte retningslinjer for, hvordan der skal disponeres efter indførelsen af rammeordningen.

Derimod synes jeg ikke om selve det budgetteringsprincip, som den højtærede finansminister øjensynlig hylder, at samle ønskesedler ind fra de enkelte ministerielle sektorer og sammenarbejde disse sedler til et budget ved at kappe en hæl hist og en tå her. Det må forflygtige ansvaret ved tilrettelæggelsen af arbejdet inden for de enkelte sektorer, hvor man langt snarere burde have en samlet økonomisk målsætning at gå ud fra.

Tilpasningen til en bestemt ramme foretages nok sikrere og rigtigere, jo tættere man sidder ved den, der har skoen på og ved, hvor den trykker. Rammebevillingsordningen imødekommer også på langt bedre måde de ønsker, der tidligere — ikke mindst fra mit partis side — er fremkommet med hensyn til en virkelig langtidsbudgettering. Det er da også med stor tilfredshed, at vi noterer, at den højtærede minister stiller en 3-årig budgetudarbejdelse i udsigt. En sådan budgettering må naturligvis hvile på udarbejdede investeringsprogrammer, og jeg skal i den forbindelse nævne, at vi med interesse har studeret det program for de offentlige investeringer op til 1970, som regeringen har ladet udarbejde. Vi kan naturligvis ikke være enige i en række af dette programs enkeltheder, men håber, der vil blive lejlighed til her i salen at diskutere det udarbejdede program. En sådan diskussion vil efter vor opfattelse være særdeles nyttig og muliggøres jo netop af det arbejde, der nu er gjort.

I det store og hele er der altså på disse områder fremskridt at notere, fremskridt i retning af forenklet budgetlægning, forbedret oversigt og mulighed for sikrere

dispositioner. Det er alt sammen godt, men det er som sagt ikke nyt. Tilrettelæggningen er jo begyndt adskilligt tidligere.

Ny er derimod den frimodighed, hvormed den højtærede finansminister erkender, at den reelle stigning i det samlede budget på 5 pct. taget efter ministerens ikke uvildige beregning langt overskrider den 3 pct.s produktionsstigning, der kan forventes i det kommende finansår. Denne frimodighed, som vi ikke kan undgå at betragte som en slags udfordring, kommer til udtryk i følgende sætninger i ministerens fremsættelsestale:

„Denne vækst i de offentlige udgifter er noget stærkere end den forøgelse, der kan ventes i den samlede produktion. Den må imidlertid vurderes i forhold til de behov for flere og bedre offentlige ydelser, som følger med et samfund i stærk udvikling. . .“

Det var altså ordene, og hvad er det så, der i virkeligheden her bliver sagt? Der bliver ganske simpelt sagt, at vi i vort samfund skal leve over evne; vi skal bruge mere, end vi yder, og så må vi altså håbe på, at en eller anden julemand på et eller andet tidspunkt vil udligne, hvad vi har haft af forbrug, der ikke var dækning for.

Under tidligere finanslovdebatter har jeg bebrejdet den højtærede finansministers forgænger, at den regering, han var medlem af, var en regering, der var ødsel med statens midler. Den tidligere finansminister tog mig dette meget unødigt op og ønskede bevis for min påstand. Hvis han ikke anså sine egne store udvidelser af statens budget for bevis nok, så har han i hvert fald nu hørt, hvad hans egen partifælle og efterfølger siger: vi skal leve over evne, for vi er et samfund i stærk udvikling.

Inden for mit parti er vi slet ikke enige med den højtærede finansminister, når han opfordrer os til at leve over evne. Vi synes tværtimod, at man skal sætte tæring efter næring, hvilket her vil sige at undlade et forbrug, hvad enten det er statsforbrug eller privatforbrug, når der ikke er dækning for forbruget i produktionen.

Hvis vi imidlertid ikke tror på nogen julemand, der vil komme med gaver til os, når vi har haft et overforbrug, altså har brugt mere end det, vi har frembragt, må vi jo først og fremmest stole på os selv,

[Rimstad.]

stole på, at vor produktion kan løbe vore flotte vaner op. Derfor ligger det nær at spørge, hvordan de nærmeste fremtidsudsigter tegner sig netop for produktionen og dens afsætning. Og her har vi jo den højtærede finansministers egne ord at holde os til.

Han siger, at der er tegn til en vis afdæmpning af højkonjunktoren i nogle lande, som vi handler med. Han siger, at der må regnes med en lidt mindre stigning i produktionen end i de foregående år, og han siger, at hvad afsætningen af vore landbrugsvarer angår, kan vi ikke regne med fremgang for eksporten; for enkelte landbrugsvarergrupper vedkommende er der endog risiko for reduktion i afsætningen. Han siger videre, at industrieksporten vil komme ud for et øget konkurrencepres, og den hidtidige stigning her må forventes at blive noget svagere sammenlignet med tidligere år. Og endelig siger han, at hvis vi skal kunne øge eksporten, må dette ske igennem begrænsninger af forbruget på hjemmemarkedet.

Det er det billede, den højtærede finansminister kan tegne af vore sandsynlige kår i 1966-67. Man forstår på denne baggrund kun med vanskelighed den optimisme, der fylder finansministeren, når han tænker sig at kunne dække det behov for flere og bedre offentlige ydelser, som efter hans opfattelse følger med et samfund i stærk vækst.

Jeg gengav her ministerens ord om de kommende vanskeligheder for vor produktion og vor eksport. Jeg vil føje nogle ganske enkelte bemærkninger til for at trække linjerne op i det billede, som den højtærede minister med en så nænsom hånd har tegnet for os.

Det må være helt klart, at når Danmark inden for EFTA-landene ligger i spidsen, hvad inflation angår, og mellem samtlige europæiske lande indtager pladsen mellem de stærkest inflationsprægede, og vi samtidig holder fast på den automatiske pristalsregulering af vore lønninger, er vi umiddelbart foran den situation, hvor vor konkurrenceevne over for udlandet er i fare. Det kan under sådanne forhold ikke undre, at de priser, hvortil vi tilbyder vore varer, på et eller andet tidspunkt bliver for høje, selv når vi tager inflationen i andre lande i betragtning.

Nu er forholdet ikke det, at jeg står her og maler fanden på væggen; sagen er den, at han for adskillige varegrupper vedkommende allerede befinder sig dér. Når man som jeg har til opgave at følge prisudviklingen i udlandet nøje inden for flere forskellige produktgrupper, kan man ikke undgå at få et mindre lyst billede af vore afsætningsmuligheder i de nærmeste år.

Vi har hidtil inden for produktionen kunnet afbalancere omkostningsstigningerne gennem rationaliseringsforanstaltninger af den ene eller den anden art, alle dog faldende inden for to hovedgrupper: nyinvesteringer og metodeforbedringer. Gennem den første af disse rationaliserer man ved øgede investeringer i nye værktøjer, nye maskiner og nye anlæg. Gennem den anden når man frem til en mere rationel drift ved hjælp af nye eller ændrede metoder. Nyinvesteringer kræver kapitaltilførsel f. eks. gennem øgede kreditter, men vejen her er spærret af kreditrationeringen, som netop virker særlig tungt på produktionen, fordi nedskæringen her er størst, og fordi tillægs-lån jo er ved at blive et uartigt ord i forhandlingerne med vore kreditforeninger og de øvrige finansieringsinstitutter. Heller ikke vejen over metodeforbedringerne forekommer i dag særlig fremkommelig. Der kræves dygtige eller i hvert fald habile teknikere til disse metodeforbedringer, og de teknikere, som det her drejer sig om, er en mangelvare, fordi staten på temmelig hovedløs vis byder på tårnhøje lønninger og mange andre faciliteter i konkurrencen med de private erhverv om funktionærerne.

Til dette advarende billede af vore konkurrencemuligheder må føjes de vanskeligheder, som vort unormalt høje renteniveau bereder vore eksportkreditforhold, og som tiere og tiere er årsagen til, at gode ordrer går til andre lande. Alt i alt skal det derfor siges, at den højtærede finansminister uden på nogen måde at overdrive kunne have givet os et mere realistisk billede af de afsætningsvanskeligheder, vore varer i den nærmeste fremtid som helhed vil komme ud for i udlandet. Der er i hvert fald på dette område adskilligt, der burde mane til at reducere vort forbrug, medens tid endnu er.

Hvad nybyggeriet angår, nævner den højtærede finansminister, at der i de seneste

[Rimstad.]

måneder har vist sig en ret kraftig nedgang. Ministeren anser det for givet, at dette forhold hidrører fra den i sommeren indførte kreditstramning. Jeg tror ikke, den højtærede minister har ret her; kreditstramningsordningen kom jo med sin 10 pct.s forøgelse af obligationsudstedelsen til nybyggeriet netop ikke til at berøre dette. Kreditmæssigt kunne byggeriet således fortsætte uforandret.

Jeg mener, at man skal søge årsagen til nedgangen et andet sted, nemlig i den alt for høje rente, som må virke helt afskrækkende på det private byggeri. Så snart regeringen begynder at tale om boligfond, kunstig rentenedsættelse og huslejekontrol, også med nybyggeriet, virker det virkelig afskrækkende, for det private byggeri må jo ud fra fortilfælde regne med, at alle de af regeringen påtænkte økonomiske faciliteter i byggeriet ender hos det sociale byggeri. Kommer regeringen derfor med et forslag om rentenedsættelse i det sociale byggeri på f. eks. 2½ pct., er det ikke overvældende vanskeligt at regne ud, at dette vil betyde samlede huslejetilskud, der vokser med omkring 50 mill. kr. om året.

Over for tilskud af en sådan størrelsesorden må enhver privat konkurrence på byggemarkedet melde pas, og man er derfor allerede begyndt i det private byggeri at tage reb i sejlene. Dette er efter min opfattelse en hovedårsag til det faldende byggeri. Men det er heller ikke gennem driftslånsordninger og rentetilskud, vore boligproblemer skal løses; det skal de derimod ved at følge den vej, som flertallet her i tinget er enig om at gå, nemlig gennem huslejestraktionernes afskaffelse.

Får vi først boligerne underkastet den frie konkurrences vilkår, og det gælder både nybyggeriet og udlejningen, vil boligprisen blive den billigst mulige for vort samfund, samtidig med at presset på byggesektoren vil aftage og renten gå ned. Naturligvis vil vi i så fald, når vi vender tilbage til normale forhold inden for byggeriet, ikke kunne beskæftige det nuværende antal personer i byggeriet. Vi må da sørge for ordentlige omskolingsforhold, der kan føre et eventuelt overskud af arbejdskraft tilbage til den industri, hvorfra den i sin tid er blevet rekrutteret, og som, hvis konkurrenceforholdet

til udlandet bringes i orden, uden videre kan beskæftige den igen. Der er her efter min opfattelse ingen grund til at nære frygt for den fulde beskæftigelse.

Det foreliggende finanslovsforslag arbejder med et kasseoverskud på ca. 200 mill. kr. Den højtærede finansminister mener, at dette overskud er for ringe til at præstere det tilstrækkelige på det finanspolitiske område, og har derfor foreslået det kompleks af nye afgifter, som tinget behandlede i fredags. Som det fremgik af debatten den dag, vil mit parti ikke være med til disse nye afgifter, som blot sætter nye svikmøller i gang inden for de mere generelle omkostningsområder.

Vi fremhævede derfor vort tidligere forslag om en bunden opsparing som den løsning, man burde tilstræbe for at dæmpe et overforbrug, og jeg forstod, at vi her fik følgeskab af venstre, men ikke af de konservative. Det sidste kan man beklage, fordi der faktisk er et behov for at svække forbruget, således som jeg tidligere har nævnt det. Vi fastholder derfor vort forslag og peger samtidig på, at en mindre, men nødvendig slækkelse af kreditstramningen over for produktionsinvesteringerne vil give bedre konkurrencemuligheder over for udlandet. Men vi er samtidig af den opfattelse, at kreditvilkårene inden for boligbyggeriet ikke på indeværende tidspunkt bør ændres. Der bør ikke gives, hvad vi kan kalde kreditpræmier for at stimulere et faldende boligbyggeri; det vil være en forkert vej at vælge; den rigtige vej hedder boligrestriktionernes bortfald.

Af det, jeg her har sagt, vil det fremgå, at vi inden for mit parti ser med overordentlig stor skepsis på disse oppustede budgetter, hedder det vist herinde, som de socialistiske regeringer gennem en årrække nu har lagt på tingets bord. En større og større del af skatteydernes penge disponeres derigennem ikke mere af skatteyderne selv; dispositionsretten er overgået til staten, som efter vor opfattelse derved trænger sig ind på områder, hvor det er vigtigt, at den enkelte kan tage en personlig stilling og et personligt ansvar, vigtigt, fordi den enkeltes arbejdsmohed og initiativ derved understøttes, og vigtigt, fordi samfundets trivsel af den grund sikres og forstærkes.

Det foreliggende finanslovsforslag betyder

[Rimstad.]

en rekord i oppustning, og mit parti vil derfor efter evne gøre sit til, at den uheldige udvikling, som lovforslaget er det sidste kedelige udslag af, kan blive standset.

Niels Westerby: En af posterne på finansloven er den støtte, vi giver til udviklingslandene. Efter min mening er den udvikling, der er i gang på dette område, aldeles utilfredsstillende. Man kan diskutere, om der overhovedet er sket nogen egentlig stigning, og det tager sig ikke særlig smigrende ud, når man sammenstiller dette med, at Danmark for adskillige år siden har været med til at vedtage en resolution gående ud på, at 1 pct. af Danmarks nationalprodukt bør anvendes til at støtte u-landene og udviklingen dér. Det er jo lidt beskæmmende, at i et land som Danmark, hvor velstanden på 7-8 år er steget med godt og vel en tredjedel, altså med ca. 33 pct., har vi ikke inden for en årrække formået at sætte vor støtte til u-landene til 1 pct. af vort nationalprodukt, altså af vor velstand. Man kan jo næsten stille det spørgsmål: er det helt ærligt at være med til at vedtage en udtalelse i FN om, at man vil give 1 pct. af nationalproduktet som støtte til u-landene, og samtidig have så svært ved at indrette vor hjemlige danske politik på at nå et så beskeden mål, når vi tager i betragtning, at Danmarks velstand er så høj, som den er, sammenlignet med forholdene i den største del af verden?

Dernæst vil jeg gerne stille det spørgsmål til den højtærede forsvarsminister, om han mener, at den effektivitet, som vort forsvar hidtil har haft, er opretholdt med de bevillinger, der er indeholdt i finanslovsforslaget. Vi har ganske vist i en årrække kunnet glæde os over en afspænding i verden og over, at vi derved har større udsigt til fred og til at kunne bevare den. På den anden side er der et spørgsmål om Danmarks sikkerhed, og her må vi naturligvis være rustede over for alle muligheder, endog over for de værste. Jeg vil gerne stille den højtærede forsvarsminister det spørgsmål direkte og konkret, om den højtærede forsvarsminister mener, at de bevillinger, der er afsat til forsvaret på finanslovsforslaget, er tilstrækkelige til at opretholde forsvarets effektivitet, og jeg vil gerne stille den højt-

ærede forsvarsminister et supplerende spørgsmål. Vi lever jo i en arbejdskraftknapp tid, og det er et meget stærkt indgreb i den personlige frihed for det enkelte menneske at udskrive det til værnepligt. Det må derfor altid hilses med tilfredshed, om man kan nedsætte tjenestetiden; det betyder noget både for den enkelte og for samfundsøkonomien, når der er mangel på arbejdskraft. Jeg er på den anden side klar over, at det ikke vil kunne lade sig gøre at nedsætte tjenestetiden uden at svække forsvarets effektivitet og den sikkerhed, det giver, medmindre man hjælper til på andre områder, gør uddannelsen mere effektiv og bidrager til anskaffelse af bedre materiel. Jeg vil derfor gerne stille den højtærede forsvarsminister det supplerende spørgsmål: i hvilket omfang mener den højtærede forsvarsminister, at det er nødvendigt med øgede bevillinger til forsvaret, for at tjenestetiden kan nedsættes?

Jeg takker den høje regering for, at den, samtidig med at finanslovsforslaget er blevet fremsat, har fremlagt en oversigt over de investeringer, som man håber på at kunne gennemføre i tidsrummet indtil 1970. Denne oversigt er jo et forsøg på at danne sig et indtryk af de investeringer, som især fra offentlig side bør foretages i dette tidsrum. Nu er der jo her i det høje ting gået mode i, ligegyldig hvad vi taler om, at sige, at dette og hint skal have en meget høj prioritet, og det er jo en aldeles ufarlig udtalelse at komme med, for så længe man siger en meget høj prioritet, har man givet denne sag velvilje, men så længe man ikke har givet den første prioritet, har man ikke skudt alle de andre sager ud af billedet.

Der bliver talt meget om, at vi her i det høje ting må have en prioriteringsdebat med hensyn til de offentlige opgaver, og det er jeg ganske enig i. Naturligvis kan det ikke være således, at en prioritering betyder, at hvis f. eks. uddannelsen skal have første prioritet, så skal alle uddannelsesmæssige bevillinger gå forud for f. eks. alle sociale bevillinger, eller hvis forskningen skal have anden prioritet og trafikken tredje prioritet, så skal alle forskningsbevillinger gå forud for alle trafikbevillinger. Forsøger man at prioritere de forskellige offentlige opgaver, må det naturligvis be-

[Niels Westerby.]

tyde en vejledning, hvor man prøver så vidt muligt at tage mest hensyn til én gruppe og lade andre grupper hvile. Men i visse tilfælde må de grupper, man har prioriteret lavere, i forbindelse med ganske konkrete projekter alligevel gå forud. Jeg tror, det er vigtigt, at man prøver at få foretaget en sådan prioritering som vejledende for det høje ting i bestræbelserne på at gennemføre de fremtidige investeringsopgaver.

Efter min opfattelse bør den højeste prioritet, førsteprioriteten, tilkomme uddannelsen — af mange grunde. For det første er det en forudsætning for, at der kan føres aktiv kulturpolitik, at uddannelsesniveaet og oplysningsniveaet, både fagligt og alment, er højt. For det andet er det nødvendigt, for at vi kan gennemføre en meget høj grad af økonomisk vækst. For det tredje er en god uddannelse forudsætningen for, at det enkelte menneske kan føle sig økonomisk uafhængigt og selvstændigt. I det moderne samfund er den veluddannede i virkeligheden bedre stillet end den velstående. Den veluddannede kan klare sig uden kapital, men kapitalen kan ikke klare sig uden uddannet arbejdskraft. Jeg tror, der er mange grunde til, at uddannelsen bør have førsteprioritet, og det er en af de ting, som liberalt centrum gerne vil have lov til at fastslå.

Andenprioriteten bør tilkomme forskningsudgifterne. Det er nok en almindelig indstilling, at forskere og videnskabsmænd er mennesker, der går rundt og danderer den på andres bekostning; men det er jo ikke noget, der holder stik. Når det overhovedet er gået fremad i vort moderne samfund, og når det er gået fremad igennem århundredet, er det, fordi der er nogle, der har fået tid til og lov til at give sig af med at forske. Men det er ikke nok at blive stående på det niveau, man har nået; man må hele tiden prøve at opnå fremskridt, og et af de områder, der giver virkelige fremskridt, er forskningen. Det er den, der giver de bedre metoder, det er den, der giver de nye og bedre veje. Jeg mener derfor som sagt, at forskningen bør have andenprioriteten.

Dernæst vil jeg nævne et område, som jeg tror vil få større og større betydning i fremtidens samfund. Det er problemet

plejehjem til ældre medborgere. Vi ved, at der bliver flere og flere ældre og forholdsvis færre og færre i de produktive aldersklasser. Vi ved, at der er mange ældre, som bliver nødt til at opretholde deres husstand, men har svært ved at klare det, fordi de på grund af deres alder ikke længere har helbred til det. Vi ved, at der på hospitaler ligger mange gamle og ældre medborgere, som er for syge til at kunne klare sig selv, men egentlig ikke syge nok til at ligge på et hospital; de bidrager også til at overbelaste kapaciteten på vore hospitaler. Jeg tror derfor, at det er en af de opgaver, vi må give tredjeprioriteten. Jeg tror, at plejehjem til ældre medborgere må gå forud for hospitalsvæsenet, bl. a. fordi løsningen af problemet med plejehjem for ældre medborgere vil bidrage til at løse hospitalsproblemet, fordi ikke så mange gamle derefter vil optage pladserne på vore hospitaler.

Endelig vil jeg nævne trafikopgaverne som en slags femte prioritet. Jeg vil navnlig om trafikopgaverne: broer, havne, veje og alt, hvad der hører med til trafikken, sammenholdt med uddannelse og forskning, sige, at investering på disse tre områder er noget, der bidrager til den økonomiske vækst, og noget, som er forudsætningen for, at det private erhvervsliv kan fungere. Det er naturligvis vigtigt, at det private erhvervsliv investerer, men det er lige så vigtigt, at dette private erhvervsliv investerer rigtigt, og derfor må der være en forskningsvirksomhed. Det er naturligvis vigtigt, at det private erhvervsliv fungerer, fungerer godt, men en forudsætning herfor er, at der er veluddannet arbejdskraft, der kan gå ind i dette erhvervsliv. Det er naturligvis vigtigt, at den enkelte virksomhed trives vel, men det er lige så vigtigt, at denne virksomhed kan udveksle sine varer med andre virksomheder, og derfor må vi have en tilstrækkelig stor trafikkapacitet — blodomløbet i samfundet må være i orden. Derfor er det nødvendigt at investere i trafikapparatet i ordets videste forstand.

Jeg har hermed prøvet at antyde nogle konturer, nogle omrids af selve prioriteringen af de offentlige udgifter. Men jeg vil gerne om det samlede billede, som den høje regering har tegnet på dette område, sige, at et par hundrede millioner kroner om året, hvormed man forudsætter, at de styr-

[Niels Westerby.]

bare offentlige investeringer fra statens side skal stige, tror jeg ikke slår til. Jeg tror, at hvis den vilje, som rent sprogligt, i ord, er kommet til udtryk fra alle sider i det høje ting, og som var aldeles dominerende under valgkampen forud for det sidste valg, skal føres ud i realiteter og i handling, må der en helt anden stigningstakt til i investeringsvirksomheden fra offentlig side i perioden op til 1970 end forudset i den plan, som regeringen har fremlagt.

Dertil kommer den betragtning, at nok kan man sige, at her er udvidelser tiltrængt, men vi må samtidig altid holde det offentlige budget under nøje kontrol. Man må derfor stille det spørgsmål: er der på den anden side opgaver, som er overflødige, opgaver, som det offentlige løser i dag, men som det offentlige ikke længere behøver at løse, som vel var fornuftige, dengang de blev taget op, men som ikke længere har den mening, de havde dengang?

Det er meget vanskeligt for den enkelte folketingsmand, ja vel oven i købet for den enkelte minister, ved en gennemlæsning af finanslovsforslaget at finde ud af, at her er der noget, der kan skæres væk, noget, som er overflødigt. Det er uhyre svært, og det er vel også derfor, at de forslag, der fremkommer i den retning, er så få. Det er et spørgsmål, om man ikke kunne løse denne opgave igennem en bedre arbejdsmetode end den, der består i, at den enkelte kommer med et eller andet bestemt lille anskrig på det ene eller det andet gebet. Ville det ikke være en god ting, om vi prøvede at danne os et overblik over, hvilke opgaver det offentlige har påtaget sig siden f. eks. systemskiftet i 1901 eller måske noget senere, hvorfor man har påtaget sig disse opgaver, og hvordan udgifterne er steget på de enkelte områder? En sådan oversigt, udarbejdet på sagkyndigt hold, tror jeg ville kunne danne et helt andet og meget mere realistisk grundlag for en diskussion om muligheden af at skære visse offentlige arbejder væk. Jeg tror, det er vigtigt at få igangsat et sådant arbejde.

Jeg hørte forleden dag den højtærede finansminister udtale, at der er visse embedsmænd, som har det særlig svært, som skal lave det hele, og som er overarbejdede, og det tror jeg er rigtigt. Men på den anden

side — kunne man ikke sætte nogle andre embedsmænd i gang med at forsøge på at foretage en opstilling, en oversigt som den nævnte, således at folketinget på det grundlag kunne tage stilling til, om visse opgaver kunne skæres væk?

Jeg vil gerne gratulere den høje regering med, at den har nedsat et administrationsråd, og jeg mener også, at den i valget af formand har fundet en kapacitet, til hvis personlige egenskaber man kun kan nære den største tillid; men spørgsmålet er, om dette administrationsråd vil kunne nå så forfærdelig langt, om ikke det vil komme til at forløfte sig på opgaven.

De statslige opgaver, de offentlige opgaver, er mangeartede og omfattende, og tager man samtlige departementer under ét, bliver der tale om et kolossalt arbejde. Bør man ikke fremskynde arbejdet med denne sag ud over det, der ligger i nedsættelsen af et administrationsråd? Hvorfor prøver man ikke for en enkelt styrelse eller to at sætte en gruppe mennesker, både fra den pågældende styrelse og udefra, til at gennemgå dens samlede budget? Ikke med henblik på, at de skal foreslå at skære visse opgaver væk, men med henblik på en helt anden tankegang, nemlig den, om staten ikke kan løse disse opgaver lige så godt som nu, men bare billigere. Ville det ikke være fornuftigt at tage nogle folk udefra til dette arbejde sammen med nogle enkelte fra styrelserne selv? Så skulle man tage én styrelse ad gangen. Når man taler om besparelser i den forstand at søge opgaverne løst bedre eller lige så godt som nu, men billigere, sætter man altid folk til at beskæftige sig med det samlede statsbudget, men det er jo en opgave, de uvægerlig vil komme til at forløfte sig på; eller også sætter man folk til arbejdet, som i forvejen er så direkte engagerede i selve de administrative opgaver, at de — om jeg så må sige — har svært ved at se skoven for bare træer. Jeg tror derfor som sagt det vil være klogt også at tage nogle udefra. Jeg tror, det vil være godt for administrationsrådet at have et sådant udvalg og se, hvordan det arbejder, medens udvalget vil kunne få impulser fra administrationsrådet. Jeg foreslår altså, at man forsøger for en enkelt styrelse eller to at lade en gruppe mennesker prøve at foreslå veje til en lige

[Niels Westerby.]

så god administration som den nuværende, men billigere.

Endelig tror jeg, det er meget vigtigt, at det høje ting prøver på at affatte lovene klarere og bedre. Det er meget almindeligt, at der skældes ud over den voksende administration, og at man skælder ud over embedsmændene og lader dem være prægelknabe, når det gælder den voksende administration, som er upopulær i vide kredse. Men det er ikke retfærdigt; for hovedårsagen til, at administrationen vokser, ligger jo i det høje ting. Det skyldes, at vi ikke beskæftiger os med den nøjere affattelse af lovene, at vi ikke prøver på at formulere dem klart, men, hver gang der er et vanskeligt problem, indfører en bestemmelse i loven om dispensation. Det er jo blevet mode i folketinget at råbe „dispensation“, ligesom det er blevet mode ude i befolkningen, og det er disse dispensationsbestemmelser, mere end noget andet, der kræver administration. Mange gange forestiller man sig her i det høje ting, at når man indfører en dispensationsadgang ja, så kan nogle embedsmænd klare det i en håndvending, men så indebærer det som konsekvens, at der skyder et helt nyt og stort kontor op, måske flere.

Jeg tror, vi i fremtiden skal være meget omhyggelige med affattelsen af love og sørge for at tænke tingene helt igennem, prøve, om vi ikke kan give klare og enkle regler og affatte lovene således, at vi undgår alle disse dispensationshjemmel, som administrationen får, og som kræver den store administration. Og så tror jeg i virkeligheden, at man, måske også ved at trække denne problemstilling noget klarere frem, kan sige, at det, at administrationen vokser, er ikke administrationens skyld, men det er folketingets og dets partiets skyld, og vi bør i hvert fald have så meget bryst her i det høje ting, at vi vedkender os det ansvar, vi har for, at administrationen vokser; men så bør vi på den anden side også prøve at gøre noget ved det.

Jeg har bemærket den højtærede finansministers og regeringens finanspolitiske mål-sætning med finanslovsforslaget, som jo må ses i sammenhæng med de afgiftsforslag, der var til første behandling i fredags. Jeg har den betænkelighed — og det har jeg

før givet udtryk for — at dette ikke er nok. Jeg tror ikke, det er nok, hvis man skal komme både problemet om den høje rente og om kreditstramningen til livs. Man prøver jo i disse tider at sige, at det store hovedproblem er kreditstramningen. Jeg tror, den høje rente er et meget større problem for det fremtidige boligbyggeri end selve kreditstramningen. For det er jo sådan — og det ved vi — at der er en nøje sammenhæng mellem rentens størrelse og lejens størrelse, og vi ved, at med et renteniveau på ca. 10 pct., som vi har i øjeblikket, vil lejen i nybyggeriet blive enormt høj. Men når man ved, at lejen derved vil blive enormt høj, så høj, at folk med almindelige indtægter ikke har råd til at betale denne leje, må man forudse, at den dag kan komme, hvor der ikke bliver sat så meget nybyggeri i gang. Det er jo allerede sådan, at der bliver udstedt 110 pct. i obligationer til boligbyggeri, så det er sådan set ikke her, den helt store begrænsning ligger. Jeg tror, den truende begrænsning for boligbyggeriets vedkommende ligger i selve det høje renteniveau, og spørgsmålet om at nedbringe renteniveauet er jo ikke klaret ved at slække på kreditstramningen. Jeg tror oven i købet jeg tør sige, at hvis der slækkes på kreditstramningen, er der vel en chance for, at renteniveauet kan stige noget mere, for i samme øjeblik det bliver klarlagt, at obligationsudstedelsen bliver forøget — og det forøger jo ikke efterspørgslen efter obligationer — vil renten have en tendens til at stige. Derfor tror jeg, man må se i øjenene, at hvis man vil klare investeringsproblemet i erhvervslivet, hvis man vil klare boligbyggeriproblemet, kreditstrammingsproblemet og den høje rentes problem, skal der en betydelig større og stærkere finanspolitisk stramning til end den, den høje regering og den højtærede finansminister har foreslået.

Jeg vil gerne gøre opmærksom på dette, for jeg tror, det er rigtigt. Det går ikke, at man i den øjeblikkelige politiske debat prøver at stille det sådan op: er det afgifter, vi skal have, eller er det en bunden opsparing, kan vi erstatte de af regeringen foreslåede afgifter med en bunden opsparing? Eller kunne en bunden opsparing overflødiggøres ved de afgifter, regeringen har foreslået? Jeg tror, der bliver tale om et

7 MAJ 1966

Folketingets forhandlinger. (131)

2081

7/12 65: I. beh. af f. t. finanslov for 1966-67.

2082

[Niels Westerby.]

både-og, hvis der skal være realitet i det. Hvis der skal være realitet i, at man vil holde økonomisk balance, komme den høje rente og kreditstramningen til livs, så tror jeg ikke, man klarer sig bare med det, regeringen har foreslået, eller med det, der fra anden side er foreslået om bunden opsparing. Jeg tror som sagt, det må dreje sig om et både-og.

Jeg tror, det er meget vigtigt at få dette slået fast, for ellers får vi ikke det perspektiv ind i foranstaltningerne, at vi prøver at gøre de ting, der er fremtid i, men vi kommer til at skvulpe videre på den måde, vi hidtil har skvulpet, og prøve bogstavelig talt fra måned til måned at holde tungen lige i munden uden at få gjort det, der virkelig er fornødent.

Jeg er naturligvis klar over, at økonomisk politik er noget helt andet, end det var tidligere. For årtier siden drejede det sig kun om at skaffe dækning for statens udgifter, og dermed færdig. Spørgsmålet om en finanslov var jo bare et spørgsmål om at få udgifter og indtægter til at balancere, og hvad der skete af svingninger i økonomien, om der var arbejdsløshed eller mangel på arbejdskraft, om der skete prissammenbrud eller prisstigning, om der var tale om valutatab eller opsamling af en for stor valutabeholdning, som er gold — alt hvad der skete af den slags ting betragtede man nærmest som naturkatastrofer eller naturåbenbaringer af glædelig art, men noget, som man ikke gjorde noget ved. I det moderne samfund er man sagligt klar over, at det er noget, man kan gøre noget ved, og man er politisk ved at famle sig frem til at begynde at udnytte den saglige viden, man har. Man må naturligvis være klar over, at politik er noget, der vil undergå svingninger fra kvartal til kvartal, hvor man må være aktiv, og hvor man må være smidig. Hvis ikke det høje ting forstår, at det er dette, der er den vigtige opgave, som skal løses, så tror jeg, at mange ting vil

glide folketinget af hænde i fremtiden og overgå til andre organer.

Jeg vil altså gerne understrege, at det finanspolitiske sigte, der ligger i regeringens forslag, efter min mening ikke vil være tilstrækkeligt, ikke vil slå til til at løse de problemer, som vi alle sammen gerne vil løse, og liberalt centrum er i hvert fald parat til at gå betydelig mere grundigt til værks, end der i øvrigt har været på tale her i folketinget i denne forbindelse.

Første næstformand (From): Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 8. december, kl. 13 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål til ministrene.*
- 2) *Fortsættelse af første behandling af:*

Forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1966 til 31. marts 1967.

Mødet hævet kl. 16⁵⁰.

37. møde.

Onsdag den 8. december 1965 kl. 13.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Damsgaard* til kirkeministeren:

„Vil ministeren give folketinget en redegørelse for flytningen af de tyske krigsdøde her i landet, specielt vedrørende de tilfælde hvor de pårørende har sikret sig gravstedsbrev?“